

Offisersbladet

TIDSSKRIFT FOR BEFALETS FELLESGRUPP

03/2026

VI HAR SETT NÆRMERE PÅ HÆRENS NYE STRIDSVOGER

SIDE 10

**Minneord: Kong Harald
brøt ned murer**

SIDE 24

**Debatt: For lite
øving i Hæren**

SIDE 68

**Soldatene var
redde for å dø**

SIDE 70

Nordic industry network capacity in partnership with BAE Systems Hägglunds meeting increased demand in uncertain times.

CV90 Infantry Fighting Vehicle

Combat proven, interoperable and relevant through incremental upgrades within the CV90 Club. Security of supply through sustainable industrial cooperation and common configuration enabling training and operational benefits. Ready for follow on production for Nordic needs.

17 variants, chosen by 10 nations. Thank you for putting your trust in us!

baesystems.com/CV90

Klar for fremtidens undervannsoperasjoner?

Eelumes nye USV-plattform tar autonome undervannsoperasjoner til neste nivå. Den fungerer som en mobil base med plass til opptil åtte AUV-er, og håndterer sjøsetting og opptak automatisk – helt uten manuell innsats. Løsningen gir deg fleksibiliteten til å operere i stor skala med et minimum av ressurser. USV-en integreres enkelt på eksisterende fartøy og er umiddelbart klar for oppdrag og høy ytelse – uansett bransje, uansett miljø.

Discover more
www.eelume.com

- + **Én plattform. Mange oppdrag.**
Styr opptil 8 AUV-er fra én autonom base – når som helst, hvor som helst.
- + **Smart løft, enkel integrasjon**
Designet for fartøy med standard enkeltpunktløft.
- + **Automatikk i hver operasjon**
Sjøsetting og opptak går av seg selv – trygt og effektivt.
- + **Fremtidens minerydding**
Leverer detaljert data og opererer der mennesker ikke bør gå.

Offisersbladet

TIDSSKRIFT FOR BEFALETS
FELLESORGANISASJON

BFO

Postboks 501 Sentrum
0105 Oslo
Telefon: 23 10 02 20
E-post: post@bfo.no
Internett: www.bfo.no

Offisersbladets tilsynskomiteé

Ris og ros, og eventuelle tips om utgavene kan sendes til
tilsynskomiteen@bfo.no og
oyvind.olsen@bfo.no

Utgiver

Lars Ullensvang, leder BFO

Ansvarlig Redaktør

Øyvind Førland Olsen

Redaksjon og abonnementsavdeling

Se adresse for BFO
E-post: Offisersbladet@bfo.no
Tlf. abonnementsavdeling: 23 10 02 20
E-post: mona.audne@bfo.no

Tilsluttet Yrkesorganisasjonenes
Sentralforbund-Stat

Annonsealg

E-post: offisersbladet@bfo.no
Mobil: 480 91 607

Grafisk produksjon

Design: Erlend Lans Pedersen,
Mediamania.no
Trykk: Ålgård Offset
Bilder: Hvis ikke annet er oppgitt, er
bildene tatt av Forsvaret.

Forside

Hæren har fått nye stridsvogner. Neste år skal de være klare for tjeneste. Foto: Synne Nilsson/Forsvaret.

Redaksjonen avsluttet: 21. september 2026
Bekreftet opplag 1. halvår 2026: 11.150

Offisersbladet nr. 4 2026 kommer ut i
desember. Materieffrist er 9. november

REDAKTØREN

Liten vilje til pensjons- løsning

Husker du da Eirik Hansen og Charles Blålid vant fram med sitt krav i Høyesterett, og at deres tjeneste i Kystvakten skulle verdsettes med en bedre pensjon? Det skjedde i april 2025 – for rundt halvannet år siden. Hva med da Stortinget vedtok at mer av inntekten til ansatte skulle gi opptjening til pensjon? Det inntraff like før våre folkevalgte tok sommerferie. Vel, Hansen og Blålid har fått mer pensjon. Det skulle bare mangle. De tok påkjenningen det er å møte staten som motpart i en rettsal.

For alle de tusenvis av tjenestegjørende og pensjonerte tidligere ansatte i Forsvaret, har lite skjedd. SPK trenger tid til å regne, og vurdere hvert enkelt individ som har seilt, gått vakter og vært på øvelser. Har de gjort seg fortjent til en bedre pensjon, i tråd med Høyesterettsdommen som falt og vedtaket til Stortinget?

Det er fortsatt et åpnert spørsmål. For ifølge Statens pensjonskasse må Forsvaret sende en oversikt på hver eneste ansatt i uniform for å finne ut av det. Med håndbrevet SPK har dratt i, og regjeringens tilsynelatende motvilje med å effektivt vedtaket fra Stortinget, settes langtidsplanen og tilliten i spill.

Det begynner mer og mer å ligne trenering der regjeringen velger å gjemme seg bak prokuratorknep fra SPKs side. De viser til lovverket, og vil ikke forholde seg til at såkalte ATF-tillegg (vakt, øving og seiling), utløser opptjening til pensjon.

Som journalist har jeg tidligere jobbet med flere saker der de som har gjort tjeneste for landet møter staten i retten. Enten det dreier seg om feriepenger for innsatsstyrkene til Heimevernet, eller kompensasjon som følge av psykiske skade etter internasjonale operasjoner, har staten vært motpart. I begge eksemplene måtte staten betale til slutt – om enn høyst motvillig og etter å ha prøvd sakene i flere rettsinstanser.

Statens vilje til å bruke felleskapets midler i saksbehandling og rettsprosedyrer, virker utømmelig. Viljen til å forholde seg til en rettskraftig Høyesterettsdom og et stortingsvedtak, er tilsynelatende manglende.

«Det er folkene som er det viktigste i Forsvaret, og dette er en viktig sak for dem. Regjeringen har vært opptatt av å finne en løsning som følger opp Høyesteretts avgjørelse på en grundig og ansvarlig måte.»

Det uttalte forsvarsmi- nister Tore Onshuus Sand- vik (Ap) i en pressemelding i juni. Regjeringen har fått marsjordre fra Stortinget. Nå er det regjeringens an- svar å formidle det samme til SPK. Nå må vakt, øving og fartøytjeneste gi opptje- ning til pensjon. Det er på tide å skjære gjennom, og vise handlekraft.

INNBЛИKK I KRIGEN

I denne utgaven ser vi nærmere på hva nye stridsvogner innebærer for forsvarsevnene. Satser vi feil eller for lite når vi anskaffer drøyt 50 nye Leopard-stridsvogner for i overkant av 20 milliarder kroner? Det kan du lese mer om i denne utgaven. Offisersbladet har også intervjuet en norsk instruktør som har trent opp hundrevis av ukrainere til å stille best mulig forberedt på krig. Han forteller om de varige sporene det har satt i ham: «Jeg trodde min største frykt var å miste noen i laget. Så fant jeg ut at det jævligste var å miste folk og ikke være der selv».

Øyvind Førland
Olsen
REDAKTØR

[@befaletsfellesorganisasjon](https://www.facebook.com/befaletsfellesorganisasjon) | [@bfok2](https://twitter.com/bfok2) | [@befaletsfellesorganisasjon](https://www.instagram.com/befaletsfellesorganisasjon)

Bedre pansret, men har vi nok av dem?

Leopard 2A8 vil gi mannskapene bedre forutsetninger for å vinne de duellene de står i. Men for å få effekt må vi tørre å bruke dem, mener eksperter.

SIDE 10

SAGT I DETTE BLADET

«Da vi fikk spørsmål om vi trodde de skulle dø, kunne vi ikke svare annet enn at det visste vi ikke.»

LARS, NORSK INSTRUKTØR I OPERASJON INTERFLEX

Harald var kongen som brøt ned murer

Gjennom hele sitt virke har kong Harald V vist hvordan hans eget liv og skjebne er vevd uløselig sammen med nasjonens, skriver Christian Borch.

SIDE 24

Hæren befalsskole gir et forsprang på sivile studier

– Akkrediteringen er et bevis på en ytterligere profesjonalisering av yrket som militær og befal, sier skolesjef Mathias Corinth-Becker.

SIDE 34

Trente ukrainske soldater til krig

Den norske instruktøren trente hundrevis av ukrainske soldater. Det er noe av det verste og mest meningsfulle han har gjort.

SIDE 70

FASTE SPALTER:

Internasjonale nyheter	20
Hva skjer medlemssider	39
Pensjonsbrev	56
Tillitsvalgtspalten	68
Brytepunktet	78
Offisersquizen	88
Skråblikk på Forsvaret	90

REPORTASJER:

Nye stridsvogner: Skal tåle mer, men har vi nok av dem?	10
En konge som brøt ned murer	24
Befalsskole gir sivile studiepoeng	34
«Tror du jeg kommer til å dø»? 70	

**DINE
SIDER**

VIKTIG FOR DEG
SOM MEDLEM

SIDE 39–52

ICEYE

We defend Europe. From space.

Persistent, all-weather space-based ISR for defense and intelligence organizations worldwide. From on-demand access to fully sovereign national systems.

Faster decisions for a safer future.

iceye.com

DINE SIDER

VIKTIG FOR DEG SOM MEDLEM

HOVEDOPPGJØRET 2026

Forsvaret må lønne den kompetansen som landet er avhengig av.

SIDE 46

FLO OG FSAN AVVIKLES

Nå blir snart Forsvarets støttekommando etablert.

SIDE 44

ARENDALSUKA 2026

«Skal Forsvaret lykkes med veksten som er planlagt de kommende årene, må personellpolitikken prioriteres like høyt som materiell og struktur.»

SIDE 42

BFOs LEDER

Når plikt og rettigheter må gå hånd i hånd

Vi står i en tid preget av store kontraster. På den ene siden har Norge nylig opplevd et historisk tronskifte. På den andre siden ser vi en stadig mer krevende sikkerhetspolitisk situasjon. Begge deler minner oss om betydningen av sterke institusjoner, fellesskap og mennesker som tar ansvar når det trengs.

Gjennom dagene rundt tronskiftet fikk vi nok en påminnelse om hvilken ressurs Forsvarets ansatte er for landet. Med den profesjonaliteten, lojaliteten og dedikasjonen som kjennetegner militært personell, ble oppdrag løst med den presisjonen og verdigheten situasjonen krevde. For de fleste av oss fremstår dette som en selvfølge, men det er verdt å reflektere over hva som ligger bak. Bak hver seremoni, hvert vakthold, hver beredskapsoppgave og hver operasjon står mennesker som stiller opp fordi oppdraget krever det.

Viljen til å løse oppdrag, uansett hva oppgaven måtte være, er en av Forsvarets største styrker. Samtidig er det en styrke som må forvaltes med klokskap. Stoltheten ved å tjenestegjøre, lojaliteten til oppdraget og dedikasjonen til fellesskapet kommer ikke av seg selv. Det bygger på en grunnleggende balanse mellom plikter og rettigheter. Når denne balansen utfordres, er det avgjørende at noen står opp for dem som bærer ansvaret.

Det er nettopp her BFO har sin viktigste oppgave.

Hver eneste dag oppnår BFO resultater som betyr noe i medlemmenes hverdag. Noen saker får store overskrifter, andre skjer mer i det stille. Felles for dem er at de handler om å sikre gode rammevilkår for personellet, både under og etter tjeneste. Når kravene til tilgjengelighet, kompetanse og beredskap øker, må også viljen til å investere i menneskene følge med.

Før sommeren vedtok Stortinget en rebalansert langtidsplan for Forsvaret. Når forsvarsbudsjettet legges frem ved

Stortingets åpning i oktober, vil både regjering og storting vise om de er villige til å omsette ambisjonene til styrket forsvarsevne.

Forsvarsevne handler om mer enn materiell, bygg og teknologi. Det handler først og fremst om mennesker. Uten motiverte, kompetente og erfarne ansatte vil ingen plan kunne realiseres. Derfor er investeringer i personell ikke en kostnad ved forsvarsevnen. Det er en forutsetning for den. Vi bør derfor våge å utfordre språket vi bruker. Vi bruker begrepet investeringer om materiell, mens satsing på ansatte blir betegnet

som personellkostnader. Men mennesker er ikke en utgiftspost som må holdes nede. De er den viktigste innsatsfaktoren i forsvarsevnen. Skal vi lykkes med ambisjonene i langtidsplanen, må vi se investeringer i personell for det de er: investeringer.

Dagene rundt tronskiftet viser at Forsvaret stiller opp når nasjonen trenger det. Profesjonelle kvinner og menn stilte opp, løste oppdragene og representerte Norge med den verdigheten situasjonen krevde. Slik vil det også være når beredskapen styrkes, nye kapasiteter innføres og ambisjonene i langtidsplanen skal realiseres. Men viljen til å tjenestegjøre, denne lojaliteten og dedikasjonen personellet utviser, kan ikke tas for gitt.

Derfor vil BFO fortsette å stå opp for balansen mellom plikter og rettigheter. Ikke fordi det står i motsetning til forsvarsevnen, men fordi det er en forutsetning for den. Når landet investerer i menneskene som bærer uniformen, investerer det samtidig i Norges trygghet og sikkerhet.

Du forsvarer landet – vi forsvarer deg.

Lars Ullensvang
LEDER BFO

WESTCON

NAVAL SERVICES

WESTCON BYGGER BEREDSKAP FOR FREMTIDEN

Westcon Yards har vedlikeholdsansvar for 16 av Forsvarets fartøy – inkludert de norske fregattene

Dette gir oss:

- Unik operativ innsikt
- Dokumentert leveranseevne
- Høyeste krav til sikkerhet og kvalitet

Les mer på:
westconyards.no/naval

NYE STRIDSVOGER

Bedre pansring og beskyttelse for mannskapet om bord, det er noen av forbedringene med de nye Leopard stridsvognene. Dette bildet er fra en demonstrasjon tidligere i år (Foto: Synne Nilsson/Forsvaret).

Tøffere enn forgjengeren: NORGES NYE STRIDSVOGEN SKAL TÅLE MER

54 Leopard 2A8 skal vinne dueller og beskytte soldatene om bord. Jakten på det teknologisk beste har en pris: Kritikerne mener Norge har få vogner å tåle tap med.

TEKST OG FOTO: MORTEN LAUVENG

Leopard 28A

Mannskap: 4

Vekt: 61,5–64,3 tonn

Lengde: 10,97 meter

Bredde: 3,77 meter

Høyde: 3,18 meter

Motor: MTU multifuel, 47,6 liter, 1500 hk

Toppfart: 60 km/t på vei

Revers: Opptil 28 km/t

Rekkevidde: Under 400 km på vei

Hovedvåpen: 120 mm L55A1 glattløpet kanon

Ammunisjon: 42 granater til hovedkanonen

Sekundærbevæpning: 7,62 mm koaksial mitraljose.

Hinder: Kan krysse en tre meter bred grøft og passere et vertikalt hinder på 1,05 meter

Vading: Opptil fire meter

Beskyttelse: Kan utstyres med Trophy aktivt beskyttelsessystem, som er utviklet for å bekjempe blant annet innkommende panservernmissiler og rakettdrevne granater.

Kilde: KNDS. Tallene er produsentens generelle spesifikasjoner for Leopard 2A8. Den norske Leopard 2A8 NOR har nasjonale tilpasninger, og enkelte spesifikasjoner kan derfor avvike.

NY GENERASJON: Leopard 2A8 utenfor verkstedhallen på Rena. De to første vognene skal brukes ved Hærens våpenskole til opplæring og utvikling av utdanningen for de operative avdelingene.

En tekniker arbeider på en Leopard 2A4 i verkstedhallen på Rena. Innføringen av Leopard 2A8 krever både ny kompetanse og tilpasninger av verksteder og utstyr.

Utenfor verkstedhallen på Rena står Norges nye Leopard 2A8. Inne, under de gule traverskranene, arbeider teknikerne på forgjengeren.

En Leopard 2A4 står delvis demontert. Beltet er tatt av på den ene siden, og flere av løpehjulene er fjernet. En tekniker fester løfteutstyret til delen som skal på plass. Den veier rundt 600 kilo.

Likevel er dette en reparasjon teknikerne er trent til å utføre ute i felt.

– På A4 kan vi reparere mye med svært lite utstyr. Med A8 gjenstår det å se, sier Herman Sundberg, som er instruktør for teknikere på skroget.

Teknikerne er delt mellom skrog og tårn. På skroget er mye kjent fra Leopard 2A4. I tårnet møter de langt mer elektronikk, sensorer og datamaskiner enn tidligere.

– På skroget er mye det samme, enkelte ting er digitalisert. I tårnet er det en helt annen verden enn det vi har vært vant til, sier Sundberg.

ALT SOM MÅ PÅ Plass

Kontrakten omfatter blant annet reservedeler, dokumentasjon, kurs, digitale verktøy for feilsøking og nytt utstyr til verkstedene. I tillegg er det inngått en avtale med produsenten KNDS om støtte så lenge stridsvognsystemet er i bruk.

Det holder ikke å kjøpe vognene. A8 er større og tyngre enn A4, og både kraner og verksteder

må tilpasses. Teknikere og mannskaper må læres opp, og nye kurs og håndbøker må utvikles.

En svensk representant er også på plass i hallen. Sverige har bestilt sin egen variant av Leopard 2A8 og følger den norske innfasingen før deres egne vogner kommer.

– Det gjør at vi får en del like deler, lik utdanning av teknikere og bedre samarbeid med partnerne våre, sier Øyvind Lillevik, som arbeider i prosjektgruppen for innføringen av de nye vognene i Hæren.

De to første A8-vognene skal brukes ved Hærens våpenskole det neste året. Her skal personellet teste dem og utvikle utdanningen som de operative avdelingene trenger.

Det første settet skal etter planen leveres til Telemark bataljon sommeren 2027. Bataljonen blir den første operative avdelingen med Leopard 2A8. De eldre A4-vognene skal fortsatt brukes, men Forsvaret har ennå ikke avklart hvor eller til hva.

SKAL VINNE DUELLENE

Ifølge Thomas Skydsrud ved Manøverskolen får A8 bedre ildkraft og pansring enn A4. Sensorer skal varsle om innkommende raketter og missi- ➤

«På A4 kan vi reparere mye med svært lite utstyr. Med A8 gjenstår det å se.»

INSTRUKTØR HERMAN SUNDBERG

NYE STRIDSVOGNER

Øyvind Lillevik arbeider i prosjektgruppen for innføringen av de nye stridsvognene i Hæren. Han trekker frem felles deler og lik utdanning av teknikere som fordeler ved at Norge og Sverige begge velger Leopard 2A8.

Leopard 2ANO skal tåle mer og være en mer høyteknologisk plattform enn forgjengeren. Her ser vi den nye stridsvognen til venstre og forgjengeren Leopard2A4 på Rena (Foto: Arun Retnham Haug/Forsvaret)

ler, mens et aktivt beskyttelsessystem skal kunne stanse enkelte trusler før de treffer.

– Leopard 2A8 vil gi mannskapene bedre forutsetninger for å vinne de duellene de står i, skriver Skydsrud i en e-post til Offisersbladet.

Forskjellen ligger også i hvordan vognene deler informasjon. I A4 måtte mannskapene legge inn mye manuelt. I A8 er systemene koblet sammen, og alle arbeidsplassene har egne skjermer. Det skal gi mannskapet bedre oversikt og gjøre det lettere å dele informasjon og samordne ilden mellom vognene.

Men bedre beskyttelse fjerner ikke truslene. A8 skal inn på et stridsfelt der pansrede kjøretøy kan angripes fra stadig flere retninger.

ET LANGT FARLIGERE STRIDSFELT

Oberstløytnant Amund Osflaten er hovedlærer

Oberstløytnant Amund Osflaten er hovedlærer ved Krigsskolen

ved Krigsskolen og har skrevet doktorgrad om russisk landmakt og krigføring. Han mener ikke at stridsvognen har utspilt sin rolle. Problemet er kombinasjonen av trusler den møter.

– Poenget er at det ikke er én trussel. Det er et sett med mange forskjellige virkemidler som til sammen gjør stridsfeltet veldig dødelig for vogner og stridsvogner, sier Osflaten.

Miner, artilleri og panservernmissiler har lenge gjort det farlig å manøvrere nær fronten. Drone-ne har gjort problemet enda større. Våpnene har samtidig fått lengre rekkevidde og større presisjon, og kan ramme pansrede kjøretøy fra flere retninger.

– Hvis vi ikke kan bruke stridsvogner i nærheten av fronten, er kjøpet fullstendig bortkastet. Men det er der diskusjonen står, sier Osflaten.

Major John Helge Samdal er faglærer i

landmakt ved Krigsskolen og har mesteparten av sin operative erfaring fra Hærens stridsvog-navdelinger.

De store tapene av stridsvogner i Ukraina har gitt ny kraft til en gammel diskusjon om stridsvognens plass på slagmarken. Droner, moderne panservernvåpen og presisjonsild har gjort tunge pansrede kjøretøy lettere å oppdage og bekjempe.

Samdal er klar over at bakgrunnen fra stridsvognmiljøet kan få noen til å stille spørsmål ved argumentet hans. Selv avviser han at ønsket om flere vogner handler om at «de vil ha nye leketøy», og mener vurderingen bygger på operative behov.

Han mener stridsvognen må brukes sammen med blant annet infanteri, artilleri, luftvern, ingeniørstyrker og droner.

– Erfaringene fra Ukraina viser etter mitt syn ikke at stridsvognen er utdatert, men at ingen

«Hvis vi ikke kan bruke stridsvogner i nærheten av fronten, er kjøpet fullstendig bortkastet.»

OBERSTLØYTNANT AMUND OSFLATEN, HOVEDLÆRER VED KRIGSSKOLEN

enkeltkapasitet er avgjørende alene, sier Samdal.

FFI peker også på at droner har skjerpet kampen om det nære luftrommet, men understreker at upansrede kjøretøy fortsatt er langt mer sårbare enn pansrede.

Samdal mener Hæren ikke har noe annet kjøretøy som kan overta stridsvognens rolle:

– Hvis du fjerner stridsvognen, men fortsetter med taktisk samvirke, kommer Hæren bare til å bruke CV90-vognene som stridsvogner. Da får du en dårligere stridsvogn, fordi CV90 ikke er en stridsvogn, sier Samdal.

FÅ OG KOSTBARE

Osflaten vil ikke skrote stridsvognen. Problemet, mener han, er at vestlige vogner er blitt så dyre at Norge får råd til få av dem.

– Jeg synes de enorme summene vi bruker »

NYE STRIDSVOGNER

Major John Helge Samdal er faglærer i landmakt ved Krigsskolen

«Vi skulle helst hatt dobbelt så mange, slik at vi kunne hatt noen inne i et fjell et sted til den dagen vi trenger dem.»

MAJOR JOHN HELGE SAMDAL, FAGLÆRER I LANDMAKT VED KRIGSSKOLEN

på relativt få plattformer, kanskje er det viktigste vi må gå bort fra, sier Osflaten.

Han mener ønsket om å ligge så nær det teknologisk beste som mulig, presser prisen opp.

– Vi kjøper så dyrt høyteknologisk utstyr at vi nesten ikke har råd til noe av det, sier han.

Norge vurderte også sørkoreanske K2 Black Panther. Forsvarsdepartementet opplyser at både K2 og Leopard var moderne stridsvogner som oppfylte Forsvarets krav. Leopard ble valgt etter en samlet vurdering av operative egenskaper, logistikk, industrisamarbeid og samarbeid med nære allierte.

At mange allierte allerede bruker Leopard, skal gjøre det lettere å samarbeide om vedlikehold, reservedeler, ammunisjon og trening. Valget styrker også forsvarssamarbeidet med Tyskland.

Valget sto dermed mellom to moderne stridsvogner, ikke mellom Leopard og en enkel masseprodusert vogn. Osflatens kritikk handler derfor om noe mer enn hvilken av de to Norge »

KJENT OG NYTT: Herman Sundberg arbeider ved inspeksjonslukka bak på Leopard 2A8. Mye er gjenkjennelig fra A4, men enkelte komponenter er nå blitt digitale.

KJENT FØLELSE: «Rent fysisk, hvis jeg hopper inn i vogna, så synes jeg den er veldig lik», sier Filip (midten), som har seks års erfaring som lader på Leopard 2A4 i Telemark bataljon. Nå bidrar han i arbeidet med den nye vogna sammen med Øyvind Lillevik (t.v.) og vernepliktige Isak.

burde velge. Han utfordrer hele modellen med få og svært kostbare stridsvogner.

VOLUM OG GJENBRUK

Russland har møtt tapene i Ukraina ved å hente frem eldre vogner fra lager, oppgradere dem og reparere skadde vogner.

– Det russerne har gjort, er i stor grad å oppgradere gamle vogner som de har hatt stående på lager. Sammenlignet med en Leopard 2A8 snakker vi om noen få prosent av kostnaden per vogn, sier Osflaten.

I en analyse basert på ukrainske stridserfaringer trekker det britiske forsvarsinstituttet RUSI frem mobilitet, utholdenhet og muligheten til å reparere vognene raskt. Ukrainske styrker beskriver vestlige stridsvogner som godt beskyttet, men tunge og krevende å reparere.

– De sovjetiske og russiske vognene er mye enklere og lettere å reparere, og kan derfor brukes om igjen etter å ha fått juling, sier Osflaten.

Det setter to hensyn opp mot hverandre. En-

«Leopard 2A8 vil gi mannskapene bedre forutsetninger for å vinne de duellene de står i.»

THOMAS SKYDSRUD VED MANØVERSKOLEN

klere vogner kan være lettere å reparere og erstatte. Moderne vestlige vogner legger større vekt på å beskytte mannskapet når de blir truffet.

Samdal peker på at Norge ikke har like mange mennesker å ta av som Russland.

– Vi har ikke utømmelige kilder til personellressurser, sier han.

Et stridsvognmannskap tar tid å utdanne. For Samdal handler beskyttelsen derfor både om å redde liv og om å bevare Hærens kampkraft.

Bedre beskyttelse løser likevel ikke spørsmålet om antall. Hvor mange av de 54 nye vognene som skal inngå i operative avdelinger, går ikke frem av svarene fra Forsvarsmateriell. Staten viser spørsmålet videre til Hæren.

Samdal mener Hæren ideelt sett også burde hatt en materiell reserve.

– Vi skulle helst hatt dobbelt så mange, slik at vi kunne hatt noen inne i et fjell et sted til den dagen vi trenger dem. Men da er det lommeboka som bestemmer. ■

Dry.
Warm.
Safe.

EXPEDITION HERITAGE SINCE 1887
NORTH POLE
SOUTH POLE
BRYNJE HAVE THROUGH THE YEARS SUPPORTED THE EFFORTS OF AUDACIOUS MEN AND WOMEN AND THEIR GOALS
BRYNJE OF NORWAY

Foto: Mads Hansen

Siden 1887 har familiebedriften Brynje fra Larvik vært kjent for høy kvalitet. I 1953 besteg Hillary og Tenzing Mt. Everest med Brynje-netting innerst mot huden.

I dag benyttes Brynjes klær av verdens fremste polar-guider, forsvar, politi, brann- og redningsvesen. Når Brynjes plagg presterer på klodens kaldeste steder, så vil de garantert fungere for deg også.

BRYNJE®
NORWAY 1887

WWW.BRYNJE.NO

@BRYNJEONORWAY

Søket og redningsoperasjonen etter to amerikanere i det iranske fjellandskapet som ble skutt ned da de fløy med sitt F-15, overgår det aller meste i form av omfang og hvor komplisert det var, skriver John Berg (Illustrasjonen er laget av KI).

CSAR over Iran

Nå kommer detaljene rundt den massive redningsoperasjonen av amerikansk personell i Iran.

■ CSAR (Combat Search and Rescue) vil oftest være en krevende operasjon. Men en CSAR over Iran, sør for Ishafan, for å redde de to fra en F-15E Strike Eagle som ble skutt ned 3. april, overgår vel det aller meste.

Flyet tilhørte 494. Skvadron 48. Jagerwing fra Lakenheath flystasjon i UK. Det var spesielt flyets WSO (Weapons System Operator) som befant seg vanskelig til, i ulendt fjellterreng. Han var dessuten såret, men beveget seg allikevel for unnslippe iranerne. Totalt i CSAR operasjonen deltok på det meste 155 fly, helikoptre og droner, blant dem minst fire bombefly, 64 taktiske kampfly, 48 tank-fly for fylling av drivstoff i luften og 13 maskiner for selve redningsoperasjonen.

Det ble sluppet over hundre tunge bomber, i stor grad for å sperre veier iranerne kunne bruke for å nå frem til WSO-en. CIA var på luften med falske meldinger for å villedde iranerne bort fra der WSO-en befant seg. Meget omfattende og realistisk forutgående trening muliggjorde operasjonen.

Selve operasjonen tok et par døgn og i første omgang ble 21 fly satt inn, omfattende A-10C Thunderbolt II nærstøttefly, HC-130J Combat King II væpnede spesial-Hercules og HH-60W Jolly Green II CSAR helikoptre. De fant flygeren, som ble hentet ut med en Jolly Green II. En A-10C ble truffet men flygeren klarte å føre maskinen ut av iransk luftrom før han skjøt seg ut. Den siste Jolly Green II-en over området ble også truffet, men tok seg inn i irakisk luftrom før den krasjet. Besetningen ble lettere skadet.

WSO-en var det verre med. Han befant seg i en område kontrollert av Revolusjongarden og lokale militser og det ble utlovet en svær belønning for å ta ham, død eller levende. Tross ganske alvorlige skadet klarte han å ta seg opp i

«WSO-en var det verre med. Han befant seg i en område kontrollert av Revolusjongarden og lokale militser og det ble utlovet en svær belønning for å ta ham, død eller levende.»

høyereleggende, kupert terreng. Han klarte også å holde kontakt med redningsoperasjonen. Det var nå operasjonen nådde opp i 155 fly, helikoptre og droner. Medvirkende til antallet på 155 var at operasjonen ble rettet mot syv forskjellige steder for å villedde iranerne. WSO-en ble hentet ut mens det ble rettet angrep mot iranske styrker flere steder i nærheten.

I løpet av denne delen av operasjonen bragte to MC-130J Commando II, også en Herc spesi-alversjon, inn personell og utstyr til en nedlagt flystripe 23 kilometer nord for Shahreza. Dette inkluderte tre små og lette MH-6M Little Bird helikoptre. Disse helikoptrene kan klargjøres på ti minutter etter utlasting. Denne flystripen viste seg å være for våt til at Herc-ene kunne lette og de ble derfor sprengt, så også etter alt å dømme de tre helikoptrene som trolig ikke hadde rekkevidde til å fly ut. Det som karakteriseres som «lettere fly» ble fløyet inn til stripen for å hente ut personellet. Hele operasjonen kostet altså en A-10C, en HH-60W, to MC-130J og tre MH-6M.

Kilde: Attrition Report, Air Forces Monthly jun 2026, Mina Adel, Air Forces Monthly aug 2026)

//Skygard/

For forsvarssektoren

Sikkerheten starter i infrastrukturen

Når digitale trusler er like reelle som fysiske, er valg av datasenter et strategisk forsvarsspørsmål. Forsvarets data er et mål. Hvor de lagres, avgjør hvem som kan nå dem. Skygard kombinerer fysisk sikkerhet, norsk jurisdiksjon og redundant infrastruktur – bygget for nasjonens mest kritiske behov.

Trusselbildet

Utenlandsk jurisdiksjon

Fremmede makter kan få juridisk tilgang til data – selv når serverne står i Norge.

Statlige trusselaktører

Målrettede angrep krever at fysisk og digital sikkerhet ses i sammenheng.

Forsyningskjeden

Hvert utenlandsk mellomledd er en angrepsvektor. Norsk eierskap fjerner de ukjente.

Norsk eierskap er ikke et innkjøpsspørsmål. Det er et beredskapsspørsmål.

/ 100 % norskeid: Telenor, Hafslund og HitecVision

/ Sikkerhetsklarert drift

/ Norsk jurisdiksjon

/ EN 50600

skygard.no

Når sekundene teller, kan systemer som ikke snakker sammen, koste liv

– Den rivende teknologiske utviklingen gjør at flere nye aktører har begynt å utvikle programvare for forsvars- og sikkerhetssektoren i høyt tempo, og mange ser imponerende ut. De har gode kart, ryddige brukerflater og fungerer godt i demoer, sier Stein Gundersrud, Executive Vice President i Teleplan Globe.

Men det er ofte under overflaten forskjellene kommer til syne: Oppfyller systemet de strenge kravene til sikkerhet? Klarer det å hente inn data fra ulike sensorer, gjøre dem om til handlingsrettet informasjon og sende dem videre til riktige beslutningstakere og effektorer – raskt nok til at det faktisk endrer utfallet i en reell og krevende operativ situasjon?

Bygget på erfaring – tilpasset fremtiden

På den moderne slagmarken er det tempoet i utviklingen som avgjør hvem som har overtaket. Det handler ikke bare om å se hva som skjer, men om å forstå det raskt nok til å kunne handle. I mer enn 20 år har Teleplan Globe bygget teknologien som gjør dette mulig. Vi har hele veien stått tett på de militære brukerne i felt – fra Norge til Afghanistan og Ukraina.

– Vårt kommando- og kontrollsystem er utviklet sammen med soldatene som bruker det i felt. I Ukraina har dette nære samarbeidet bidratt til å styrke løsningene for å integrere ubemannede systemer, som droner, direkte inn i kommando- og

kontrollsystemet, forklarer Gundersrud. Leveransen i Ukraina bygger ikke på et enkelt produkt, men på en helhetlig tilnærming til beslutningsstøtte. Fremtidens forsvar vil bestå av et økende antall sensorer, plattformer og autonome systemer – og verdien ligger ikke i hvert enkelt system, men i evnen til å få dem til å fungere som en helhet.

Når alt må snakke sammen

Kravene til denne typen systemer er ekstremt høye. De brukes i noen av de mest alvorlige og krevende situasjonene som finnes, der en feil eller et sikkerhetshull kan ha fatale konsekvenser. Sikkerhet og interoperabilitet er ikke noe som kan legges på til slutt. Det må ligge i arkitekturen fra begynnelsen, og utvikles i takt med erfaringer, risiko og trusler.

Teleplans teknologi er alltid bygget på åpne standarder og NATO-protokoller, og kan integreres både som en del av brukerens eget kommando- og kontrollsystem og i kombinasjon med andre systemer. Det gjør at kapasiteten kan tas i bruk raskt og sikkert, uten at brukeren blir låst til ett økosystem.

Det er denne kombinasjonen – nærhet til sluttbruker og en arkitektur bygget på åpne standarder – som gjør at Teleplan kan videreutvikle teknologien fortløpende, basert på erfaringene fra dagens krigføring.

Lærdommene må brukes raskere

Det har blitt langt enklere og raskere å utvikle teknologi de siste årene. Men forsvars- og beredskapssektoren trenger mer enn et avansert brukergrensesnitt: De trenger operativt relevante, sikre og interoperable løsninger som fungerer under krevende forhold over tid.

For det er ikke nødvendigvis teknologien i seg selv som avgjør en krig. Det er hvor raskt lærdommen fra i dag blir en del av løsningen i morgen.

– Gjennom vårt engasjement og satsing i Ukraina får vi kontinuerlig innsikt i hvilke løsninger som fungerer, hvilke utfordringer som oppstår og hvordan nye behov utvikler seg på frontlinjen. Målet vårt er at den lærdommen skal komme til nytte her hjemme så raskt som mulig, sier Gundersrud.

Det er denne typen løsninger – bygd for sammenkobling med andre systemer, testet i reelle stridsmiljøer og bygget gjennom langsiktige partnerskap med brukerne – som gjør at erfaringene fra Ukraina kan komme raskere til nytte i norsk forsvar og beredskap.

Det er slike løsninger Teleplan Globe har bygget i mer enn 20 år.

Teleplan Globe – teknologi som beskytter det som betyr noe

Skann QR-koden eller besøk teleplanglobe.no/products/facnav-uxs-c2 for å lese mer om løsningen vi har utviklet

INTERNASJONALE NYHETER

VED **JOHN BERG** MAJOR (R), FORSVARSANALYTIKER

UKRAINA SLÅR TIL I ØSTERSJØEN

Russiske korvett ble rammet under økonomisk elitesamling.

Dette bildet skal vise fartøyet som ble rammet av et ukrainsk droneangrep (Foto: via Wikimedia Commons).

■ Den moderne og sterkt bevæpnede russiske 2.200-tonns korvetten RFS Boikiy, tredje byggenummer av Steregushchiy-klassen (Prosjekt 20380), ble sterkt skadet, muligens helt ødelagt, liggende i tørrdokk, i et ukrainsk droneangrep mot Kronstadt tidlig i juni. Boikiy ble truffet midtskips og det er mulig at såpass mye av stridssystemene, inkludert operasjonsrommet, ble smadret i eksplosjonen og en etterfølgende brann at fartøyet ikke lar seg reparere. Det er i såfall nå igjen syv fartøyer av klassen, fordelt på Østersjøen og Stillehavsflåten.

Kronstadt ligger på en øy utenfor St. Petersburg aller innerst i Finskebukta og er ansett som en meget viktig base for Østersjøflåten. Angrepet tvinger trolig russerne til å velge om de skal flytte mer luftvern til området, eller om de skal konsentrere mer luftvern og de fleste av fartøyene til Baltiysk-basen i den inneklemt Kaliningradenklaven. Den ligger som kjent innesluttet på landsiden av Nato-land og luftrom. Det kan ses slik, at for å rette droneangrep mot Baltiysk, må ukrainerne fly dronene sine gjennom russisk luftrom og ut i internasjonalt luftrom over Finskebukta og ut over Østersjøen, før de tørner inn mot Baltiysk. I

Kronstadt har imidlertid russerne mye infrastruktur, blant annet vedlikeholds- og reparasjonskapasitet, så det begrenser seg nok i praksis hvor mye som kan flyttes.

De «uforskammede» ukrainerne hadde timet angrepet på Boikiy samtidig med at Vladimir Putin arrangerte «St. Petersburg Economic Forum» med masse viktige internasjonale gjester som han ønsker økonomisk og handelsmessig samarbeid med. Avstanden ut til Kronstadt er ikke lengre enn at gjestene, formodentlig til sin befiippelse, kunne høre smellet og se røyken. (Peter Sandeman, *Warships International Fleet Review* aug 2026)

Skjerm bilde fra en et videoklipp som har blitt lastet opp på youtube, skal vise det faktiske angrepet i juni.

Harald V (1937–2026)

En konge som brøt ned murer

Gjennom hele sitt virke har kong Harald V – åpent, ærlig og dypt personlig – vist hvordan hans eget liv og skjebne er vevd uløselig sammen med nasjonens.

AV **CHRISTIAN BORCH**, JOURNALIST, TIDLIGERE NYHETSANKER FOR NRK OG FORFATTER AV BOKA «EN KONGE FOR SIN TID», OM KONG HARALD V

Kong Harald var monarken som gav kongeverdigheten nytt liv og innhold. Bestefaren ble verdens første folkevalgte konge da prins Carl inntok den norske tronen som Kong Haakon VII i 1905. Han krevde å få vite at folket virkelig ville ha ham før han selv sa ja. Sønnesønnen har utviklet denne respektfulle holdningen til folkets stemme videre.

Han har folkeliggjort de rojale formalitetene gjennom et utradisjonelt kongelig livsløp – dels preget av ekteskapet med en kvinne av borgerlig herkomst, men fremfor alt av dyp, oppriktig empati, allestedsværende sans for humor, og en særegen evne til å møte alle samfunnslag som likeverdige. Samtidig har han bevart dette helt spesielle elementet av mystikk og verdighet som omgir rollen. Slik har han forsterket kongeverdighetens betydning, og skjerpet opplevelsen av at den gir folket en høyere makt å forholde seg til enn bare den prosaiske politiske.

«VI ER ETT FOLK»

Kongens tale ved markeringen av hans og dronningens 25-års jubileum i 2016 er et levende eksempel. Den fikk ikonisk status langt ut over landets grenser: «Norge er fremfor alt mennesker.

Nordmenn er nordlendinger, trøndere, sørledinger – og folk fra alle de andre regionene. Nordmenn er også innvandrere fra Afghanistan, Pakistan og Polen, Sverige, Somalia og Syria ... Nordmenn er jenter som er glad i jenter, gutter som er glad i gutter ... Nordmenn tror på Gud, Allah, Altet og ingenting ... Med andre ord: Norge er dere. Norge er oss ... Mitt håp er at vi skal klare å ta vare på hverandre. At vi – på tross av all vår ulikhet – er ett folk».

Talen ble et tungtveiende innspill i en til dels betent debatt, men ga samtidig innvandrere en personlig følelse av å høre til. Uten å blande seg direkte inn i den, tilførte han debatten en menneskelig dimensjon. Samtidig levendegjorde han det en britisk samtidsfilosof har definert som monarkiets viktigste rolle: «*Monarkiet understøtter og styrker den demokratiske prosessen ved å*

«Hans militære bakgrunn har styrket autoriteten, og han har gitt den en ekstra dybde med sin empatiske evne til å kommunisere med alle.»

Kong Harald V sovnet inn på Rikshospitalet fredag 28. august. Dette bildet er fra 2016 da han besøkte vinterøvelsen Cold Response (Foto: Torbjørn Kjosvold/Forsvaret).

føre en helt annen type makt enn politikken inn i demokratiet».

STYRKET AUTORITETEN

Han arvet tronen midt i et historisk tidsskifte. Verdensbildet var drastisk endret med Berlin-murens fall like før. Den kalde krigen var over. Europa hadde levd gjennom den lengste fredsperiode i kontinentets historie etter 1945. Men så brøt en ny krig ut i Irak, natten før kong Olav døde og sønnen overtok kongeverdigheten. «Han ble krigens første offer», sa den nye kongen. Så fulgte krigen på Balkan, mer brutal enn noen hadde ventet.

Rommet rundt nasjonen Norge var nå dramatisk forandret. Siden har kriger, konflikter,

terroraksjoner, politiske forskrekkeligheter og nye spenninger fulgt hverandre i tur og orden gjennom hele Harald V's tid som konge.

I kombinasjonen av monark og øverstkommanderende for de væpnede styrker, har Kong Harald vist en egen evne til å forklare og hjelpe sitt folk med å møte og forholde seg til disse realitetene. Hans militære bakgrunn har styrket autoriteten, og han har gitt den en ekstra dybde med sin empatiske evne til å kommunisere med alle.

BA OM UNNSKYLDNING

Han viste disse egenskapene til fulle fra starten av sin regjeringstid, da han møtte etterkommerne etter norske motstandsfolk i Kiberg helt øst »

«Harald ble utnevnt til «Æresfenrik» og fotografert smilende i et bjørketre, formet som en V – for Victory. Bildet ble spredt vidt og bredt og fikk stor symbolsk betydning.»

på Varangerhalvøya i Finnmark. Innbyggerne hadde flyktet over grensen til Sovjetunionen ved krigsutbruddet i 1940. Russland lå bare noen mil unna, og kontakten hadde vært en del av hverdagen deres siden tidlig på 1700-tallet. Det var helt naturlig for dem å flykte østover. Det bodde også mange nordmenn i de russiske områdene tett opp til den norske grensen.

Halvparten av de som nå søkte landflyktighet på sovjetisk side, kom til å gjøre en heroisk innsats i kampen mot nazistene – som soldater i Den Røde Arme. Svært mange ble drept i kampene.

Men ingen fikk den anerkjennelsen av sine norske myndigheter som de åpenbart hadde fortjent. I mistenksomhetens tiår under den kalde krigen, da Sovjetunionen var definert som fiende, var det ingen som ville ta opp deres innsats. Dermed forsvant de stille i likegyldighetens tåkeland.

I august 1992 rettet den nye kongen opp denne urettferdigheten, og laget dermed et dypt nasjonalt sår. Han avduket en bauta over de falne og holdt en gripende tale for å be om unnskyldning på den norske stats vegne.

«EN HYGGELIG MANN»

Grunnlaget for kongens forhold til Forsvaret, ble lagt tidlig i livet. Han var tre år gammel da han ble tvunget til landflyktighet med mor og søstre, først gjennom Sverige til Petsamo lengst nord i Finland, og derfra til USA. Der ble de boende som president Franklin D. Roosevelts gjester frem til frigjøringen. Prinsen fikk en ganske egenartet oppvekst.

Kronprins Olav besøkte familien i ny og ne, alltid uanmeldt, og forsvant igjen kort etter. Sønner kommenterte avreisen med veslevoksen mine: «Det var da synd at han måtte dra. Han var jo en hyggelig mann i grunnen».

Gutten fikk sin del av ansvaret for å holde kampviljen oppe blant sine landsmenn. Han sendte radiohilsen til alle norske barn da han var knappe fem år gammel, og sammen med moren tok han imot busslaster med norske krigsseilere i Pooks Hill der de bodde opp gjennom årene.

Mor og sønn var også flere ganger i Little Norway, treningsleiren for norske kampflygere i Canada. Prinsens oppgave var blant annet å døpe nye fly, ofte gitt som gave. Det ble bygget et rekreasjonssenter i leiren. Det ble døpt Vesle Skaugum, og badstuen het Haraldshall.

Harald ble utnevnt til «Æresfenrik» og fotografert smilende i et bjørketre, formet som en V – for Victory. Bildet ble spredt vidt og bredt og fikk stor symbolsk betydning.

Prins Harald var stadig prins da han begynte på Kavaleriets befalsskole på Trandum i 1955, men ble kronprins da bestefaren døde like etter at han hadde begynt på Krigsskolen i 1957. Etter avsluttende eksamen ble han utnevnt til løytnant og nestkommanderende på Kavaleriets rekruttskole, en stilling han hadde frem til han dro til Oxford for å studere.

Som sin far, har kong Harald antydnet at han ville blitt offiser hvis han skulle valgt en ikke-kongelig karriere.

Som konge og øverstkommanderende har han vært hyppig til stede under militære øvelser opp gjennom årene, og ved formelle markeringer og andre høytideligheter. Han har samtidig gjennomført tallrike militære besøk og inspeksjoner rundt om i landet, alltid med vekt på å få møte soldatene personlig. Under mer høytidelige seremonier stilte han gjerne i våpengrenenes forskjellige gallauniformer.

Alt i alt har han hatt stor innflytelse på oppslutningen og forståelsen for Forsvarets rolle, ikke »

Her ser vi prins Harald på vesle Skaugum i Canada, 1942. Foto:Norwegian Official Photo, De kongelige samlinger

Prins Harald og flyver Johan W. Garben i Muskoka Aerodrome ved «Little Norway». Garben omkom under flyoperasjon over Nijmegen under 2. verdenskrig 13. mars 1945. Foto: Norwegian Official Photo, De kongelige samlinger

Offisiell fotografering av Prins Harald, Prinsesse Ragnhild og Prinsesse Astrid i marineuniformer. Foto: Underwood & Underwood, De kongelige samlinger

Her ser vi kong Harald besøke Garnisonen Sør-Varanger i 2023 under vinterøvelsen Joint viking. Foto: Arnfinn Sjøenden/Forsvaret

Kong Harald var svært interessert i idrett. Her får han besøk av det norske fotballandslaget på Slottet. Foto: Anette Ask/Det kongelige hoff

minst på grunn av sine åpenbare kunnskaper og interesse for saken. Så sent som i 2023 var kongen på offisielt besøk ved Garnisonen i Sør-Varanger (GSV) ved grensen til Russland.

Sansen for humor har alltid ligget like under overflaten, i militær sammenheng som overalt ellers. Da det eldste barnebarnet, nå kronprinsesse Ingrid Alexandra begynte sin førstegangstjeneste, ga han henne følgende praktiske råd:

«Ikke spør hvorfor når du får en ordre du ikke skjønner bærer av. Det er bare å adlyde. I lengden kommer du nemlig lenger med det enn å stille deg i opposisjon – i Forsvaret».

Gjennom hele sitt virke har kong Harald V – åpent, ærlig og dypt personlig – vist hvordan hans eget liv og skjebne er vevd uløselig sammen med nasjonens. Med sin allestedsnærværende sans for humor og evne til å være likefrem og enkel, har han brutt ned formelle murer, folk flest har kjent seg selv igjen i ham, og dermed opplevd at avstan-

den til det offisielle og formelle blir redusert eller borte.

I kombinasjon med alvorligere undertoner, har denne holdningen bidratt avgjørende til at nordmenn har forstått og identifisert seg med Forsvarets betydning som beskytter av nasjonens fred og frihet. Det har gitt folket følelse av eierskap, og av at det angår oss alle.

På denne måten har kong Harald V antagelig hatt langt større betydning for forsvarssaken og -viljen enn det som noen gang vil bli mulig å oppnå med andre, mer utspekulerte metoder. ■

«Gjennom hele sitt virke har kong Harald V – åpent, ærlig og dypt personlig – vist hvordan hans eget liv og skjebne er vevd uløselig sammen med nasjonens.»

Dagen før han døde 28. august, samlet tusenvis seg på Slottsplassen for å uttrykke sin sympati for Harald og kongefamilien. Foto: Øyvind Førland Olsen/Offisersbladet

Harald V ble stedt til hvilke onsdag 9. september i Oslo (Foto: Øyvind Førland Olsen/Offisersbladet).

Kong Haakon VIII's tale

Les talen kong Haakon VIII holdt dagen etter kong Harald Vs død fredag 28. august.

Kjære alle sammen,
i går morges klokken 0635 døde Hans Majestet Kong Harald V, faren min som jeg var så glad i. Vi er i sorg. Samtidig gir det trøst og styrke at så mange sørger sammen med oss.

Det har vært en sterk og rørende opplevelse å se Slottsplassen bli fylt av folk, blomster, hilsener og lys. Tusen takk.

Kjære faren min, takk for at du var en så god pappa for Märtha og meg. Varm og trygg. Også var du en lun og morsom bestefar. En kjærlig og omtenksom ektemann. En raus svigerfar. En bror og onkel som alle var så glade i å være sammen med. Du var familiens overhode, som sammen med moren min favnet og samlet oss alle med en naturlig autoritet som du kanskje ikke var helt klar over selv. Framfor alt var du et menneske som alltid stod fast ved verdiene og forpliktelsene dine. Du støttet og tok vare på oss alle. Det gjør meg stolt å tenke på alt du både sto i — og stod opp for.

Jeg kommer til å savne han.

Jeg vil savne latteren hans. Hans lune måte å møte mennesker og situasjoner på. Faren min fikk alltid folk rundt seg til å slappe av.

Han var en god lytter. Spesielt i møte med barn og unge – som han hadde et ekstra rom i hjertet for.

Den store, varme kongehånda la seg vårt omkring både små og store som trengte et ekstra håndtrykk. Han møtte alle med respekt og raushet – og gjorde aldri forskjell på folk.

Han reiste for å trøste de som var rammet av orkan – kledd i boblejakke og gummistøvler.

Han ba samene om unnskyldning for urett som var begått mot dem – på vegne av oss alle.

Han gråt med oss etter at vi hadde mistet så mange på Utøya og i regjeringskvartalet.

Han samlet oss ved å sette ord på hvem vi nordmenn er.

Jeg ser han for meg i seilbåten – med caps, solbriller og rungende latter. Der han kunne være bare seg selv, få energi og masse glede – i konkurranse med andre lidenskapelige seilere.

Og bildet av det store smilet hans i hengekøya i Amazonas – hvor han endelig fikk oppfylt guttedrømmen om å leve noen dager sammen med yanomamifolket.

En drøm som oppstod av engasjement for å ta vare på verdens dyr og natur.

Jeg vet at mange av dere også vil savne mye av dette.

Over hele landet – og ute i verden – finnes tusenvis av mennesker som i dag setter minnene de har fra møter med han ekstra høyt.

Minner som vil leve videre i folks hjerter og familiehistorier.

Som konge representerte faren min Norge og nordmenn med stolthet og glede.

Gjennom besøk rundt i landet, ved arrangementer her på Slottet, og på jobb for Norge ute i verden.

I snødrevet på langrennstadion.

På Slottsbalkongen 17. mai.

På statsbesøk hos Nelson Mandela.

Det var også en stor styrke for ham å ha moren min, Dronning Sonja, som en livspartner å dele gjerningen med. Hun bidro til at de sammen ble et sterkt kongepar som utfylte hverandre godt. Jeg vet hvor mye hun betydde for at Kong Harald sto så støtt i livsgjerningen sin. I livsgjerningen de delte. I dag er det 58 år siden de giftet seg. Gratulerer med bryllupsdagen, kjære mamma. »

Dette bildet av Hans Majestet Kong Haakon VIII ble tatt før ekstraordinært statsråd på Det kongelige slott. Foto: Ola Vatn/ Det kongelige hoff

«I likhet med Kong Haakon, Kong Olav og Kong Harald tar jeg valgspråket – «Alt for Norge».»

Kong Harald fulgte landet vårt i en periode med store forandringer. Fra han som åtteåring satte bena på Rådhuskaia ved hjemkomsten etter andre verdenskrig – fram til i dag – har Norge gjennomgått en stor positiv utvikling. I dag er vi et velferdssamfunn – der mennesker med ulik bakgrunn lever sammen og finner ut av det med hverandre.

Samtidig er verden igjen mer utrygg og uforutsigbar enn den har vært gjennom størstedelen av Kong Haralds regenttid. Noe som også påvirker oss her i landet og har bragt et nytt alvor innover oss.

Når faren min nå har gått bort, er det en stor oppgave som venter meg.

Han minte stadig oss i familien på at hver og en må gjøre ting på sin egen måte. Finne sin egen form. Være seg selv. Han etterfulgte sin far Kong Olav – som igjen etterfulgte sin far Kong Haakon.

Nå er det min tur.

Jeg er dypt takknemlig for å ha familien min rundt meg, og for den store støtten Dronning Mette-Marit og barna våre er for meg.

Jeg vil også takke moren min og søsteren min for styrken de deler når de selv står midt i sorgen over tapet av en elsket ektemann og far.

Familien vår har erfart viktigheten av å stå sammen for å stå støtt – både i oss selv og for hverandre. Også i vanskelige tider.

Samholdet vårt er en stor styrke for den jobben vi skal gjøre for Norge.

Etter Kong Haralds lange og innholdsrike kongsgjerning er det nå vi som skal følge hverandre inn i en ny tid. Dronning Mette-Marit og jeg ønsker å være nærværende og lyttende. Dronningen, Kronprinsesse Ingrid Alexandra og jeg vil alltid forsøke å forstå ulike menneskers livssituasjon.

Ingen vet i dag hva vi som bor i dette landet skal møte sammen.

Men det vi vet, er at vi skal følge hverandre gjennom både gode og vanskelige dager.

Vi tror på et Norge der vi står trygt forankret i historien vår, i det som har formet oss over tid.

Vi tror på folkestyret vårt – og på demokratiet.

Vi tror på et samfunn bygget på lov og rett – og der alle er like mye verdt.

Et samfunn der vi ser og anerkjenner hverandres ressurser – så vi sammen kan skape et Norge der alle får bidra og føle seg hjemme.

Vi tror på et Norge der det er plass til alle.

Vi skal kjenne styrken ved fellesskapet vårt – og vite med oss selv at vi er ett folk.

Kjære alle sammen,

I dag føler jeg på en stor takknemlig overfor de som har gått foran meg. Alle var konger for sin tid. De var elsket, respektert og betydde mye for mange. Jeg har lært mye av dem alle.

I likhet med Kong Haakon, Kong Olav og Kong Harald tar jeg valgspråket – «Alt for Norge».

«Alt for Norge» betyr å kjempe for at alle i Norge skal ha mulighet til å leve frie liv. Det innebærer også et ansvar for at vi som nasjon bidrar positivt i verden.

Og det betyr – i ytterste konsekvens – å være villig til å risikere alt, også livet, for Norges frihet og selvstendighet.

For dets fred slår leir.

I dag er vi en familie i sorg, og et folk i sorg.

Vi takker kong Harald for alt han var og alt han gjorde – for Norge, - for alle i landet vårt.

Med Guds hjelp og folkets støtte ser jeg fram mot den store oppgaven som ligger foran meg. Jeg ber om at vi alle samles om det gamle ønsket:

Må Gud bevare landet vårt. ■

Grunnlovens § 25

«Kongen har høyeste befaling over rikets land- og sjømakt. Den må ikke forøkes eller forminskes uten Stortingets samtykke. Den må ikke overlates i fremmede makters tjeneste, og ingen fremmede makters krigsfolk, unntatt hjelpetropper imot fiendtlig overfall, må gis adgang til riket uten Stortingets samtykke.»

Vi minimierer nedetiden

GMC leverer vedlikeholds-, logistikk- og støttetjenester til Forsvaret og allierte styrker.

Gjennom GMC Naval Services leverer vi fullservice tjenester gjennom våre 6 heleide datterselskaper. Vi tilbyr alt fra dokking og reparasjoner til tekniske tjenester, baseoperasjoner og host nation support.

Med Norges største tørrdokk, over 50 års erfaring fra maritim industri og vår base på Hilleren i umiddelbar nærhet til Haakonvern, er vi klare når fartøyene trenger service, vedlikehold eller støtte.

Kontakt oss

51 84 80 00 (24/7)

gmc.no

Studiepoeng skal gjøre skolen mer attraktiv

Hærens befalsskole gir nå studiepoeng ved Fagskolen Innlandet. Skolesjefer i Forsvaret mener det gjør utdanningen mer attraktiv.

TEKST & FOTO ØYVIND FØRLAND OLSEN

I august tok Trond Haande og Gard Eimund Tekrø Rolid hverandre i hånden. Håndtrykket mellom sjef for Hærens våpenskole og rektor ved Fagskolen Innlandet, markerte at utdanningen ved Hærens befalsskole gir 65 studiepoeng ved Fagskolen Innlandet.

I tillegg til en offisiell anerkjennelse av kvaliteten ved utdanningen på befalsskolen, åpner det dørene for at befalelever får innpass i sivile studier ved Fagskolen Innlandet, med studiepoeng i ryggsekken.

EN KVALITETSSIKRING

– Vi har fått kvalitetssikret utdanningen vår, slår brigader Trond Haande fast.

Han forteller at det har tatt fire år fra de innledende samtalene med fagskolen startet, til samarbeidsavtalen ble signert i august.

– Det er bra at noen har sett oss i kortene. Samtidig er det viktig at vi får noen nye impulser. Vi tror at dette vil bidra til at utdanningen ved befalsskolen blir bedre og mer attraktivt. Det kan bidra til at ståtiden i Hæren blir lengre, fortsetter han.

Haande viser til at det er første året ved befalsskolen som nå vil gi 65 studiepoeng for elevene som starter denne høsten i fagområdet ledelse.

VIL BLI EGEN FAGSKOLE

Akkrediteringen og samarbeidet med Fagskolen

Sjef Hærens våpenskole Trond Haande og rektor Gard Eimund Tekrø Rolid underskrev samarbeidsavtalen i august. Nå gir utdanning ved Hærens befalsskole studiepoeng ved Fagskolen Innlandet.

«Vi har fått kvalitetssikret utdanningen vår.»

BRIGADER TROND HAANDE

Innlandet er i utgangspunktet toåring, forteller han.

– Så får vi se hva som kommer senere, sier Haande som viser til at Hærens våpenskole, som Hærens befalsskole er underlagt, på sikt ønsker å bli en offentlig akkreditert fagskole i likhet med andre fagskoler.

Ifølge rektor ved Fagskolen Innlandet er samarbeidet som nå er formalisert, et bevis på tettere sivilt-militært samarbeid.

– Det er et eksempel på at vi tar samfunnsoppdraget på alvor. Vi ser frem til at vi får langt flere studenter ved fagskolen, sier rektor Tekrø Rolid

og viser til at de rundt 240 elevene ved Hærens befalsskole blir innrullert ved fagskolen fra høsten 2026.

SKAL BEVARE PROFESJONEN

– Jeg gleder meg, og jeg er veldig spent å jobbe med framtidens befall. Å bidra til at de oppdras og utdannes i den militære profesjonen, er veldig givende, slår Mathias Corinth-Becker fast.

Oberstløytnanten ble ny sjef for Hærens befalsskole i juli og kommer fra en stilling i Forsvarsdepartementet. Ifølge Corinth-Becker er ikke akkrediteringen av utdanningen ved befalssko- »

Visste du at:

Fagskolen Innlandet er en av Norges største offentlige fagskoler, med rundt 3000 studenter. De tilbyr blant annet utdanning innen helse, ledelse, økonomi, logistikk og tekniske fag.

Sjef for Hærens befalsskole Mathias Corinth-Becker, sier akkrediteringen av skolen kan styrke totalforsvaret (Foto: Synne Nilsson/Forsvaret).

FAKTA:

Dette betyr samarbeidsavtalen

» Fagskolen Innlandet og Hærens befalsskole innledet et samarbeid 7. august 2026.

» Det innebærer en akkreditert utdanning i faget ledelse på fagskolenivå for uteksaminerte elever ved befalsskolen

» Elever ved befalsskolen får 65 studiepoeng ved gjennomført befalsskole

» Hærens befalsskole ble formelt (re)etablert sommeren 2026 (tidligere Lagførerskolen inntil juni 2026).

» I Lagførerskolen ble elevene uteksaminert som korporaler.

» Nå blir de uteksaminert som sersjanter er sersjantene bundet til et pliktår, med garanti for videre tilsetning etter pliktåret

Kilde: Forsvaret

PS!

Fagskoleutdanning er på nivået over videregående skole. Utdanning på fagskole er en blanding av teori og praksis, og målet er å gjøre deg klar til å gå rett ut i arbeidslivet, skriver utdanning.no

I en et resultat at de har lempet på det militære og profesjonsspesifikke i utdanningen ved skolen.

Innholdet har ikke blitt sivilisert for å få «godkjent-stempel» på en sivil utdanningsinstitusjon, sier han.

– Elevene som møter ved befalsskolen skal være trygge på at det starter ved en utdanning som sørger for at de blir militære. Jeg vil hevde at akkrediteringen er et bevis på en ytterligere profesjonalisering av yrket som militær og befal.

– Er du bekymret for at akkrediteringen fører til at flere velger å slutte i Forsvaret til fordel for det sivile?

– Vi kan ikke være så selvpoptatte at vi skal

Et håndtrykk for samarbeid.
– Vi har fått kvalitetssikret utdanningen vår, slår oberst Trond Haande fast.

være redde for det. Hvis det blir tilfelle, tar de som slutter med seg militær erfaring og kompetanse inn i det sivile. Det vil styrke totalforsvaret og elevene og befalet vårt vil ha flere bein å stå på, sier Corinth-Becker. ■

Luftforsvarets befalsskole ble gjenopprettet på Værnes i august. Her ser vi sjef for skolen Kåre Haakerud (Foto: Ole Andreas Vekve/Forsvaret).

Luftforsvarets befalsskole gjenopprettet

I august ble Luftforsvarets befalsskole åpnet på Værnes.

Det er 63 elever i det første kullet, og målet er å utdanne en ny generasjon befal til Luftforsvarets operative avdelinger, opplyser Forsvaret på sine nettsider. Utdanningen er toårig der verneplikten inngår som en del av utdanningen.

– De vi rekrutterer hit er personer som ikke er fast ansatt i Forsvaret. Du kan komme rett fra skolen, eller du kan ha gjennomført førstegangstjenesten og senere søke deg tilbake for å ta befalsutdanning, sier sjef for Luftforsvarets befalsskole, kommandersjant Kåre Haakerud, ifølge Forsvaret.

Luftforsvarets befalsskole var tidligere på Kjevik, men ble lagt ned 31. juli 2018 som en del av omleggingen av befalsutdanningen i Forsvaret.

Powering the world's Navies

From advanced engines to optimised maintenance, Wärtsilä helps naval and coast guard fleets stay reliable, efficient, and ready for long-term operational demands - with technology and lifecycle support they can trust.

Read more

Robur Safe

– En ledende produsent og leverandør av fysisk sikkerhet til offentlig og privat virksomhet.

Vi tilbyr sikring av:

- Våpen og ammunisjon.
- Gradert materiell – NSM godkjent, Konfidensielt, Hemmelig.
- Servere – Tempest.
- Makulering av SSD, HDD, papir (opptil E7 – H3 – P7).
- Sikker lading og oppbevaring av litium batterier.
- Hvelvdør og hvelv i EN 1143-1.

Hvelvdør.

Brannsikkert batteriskap.

Tempest.

Utendørscontainer
20 fot, med dobbeldør.

K-skap med A4 og A6 skuff.

SSD, HDD knusere og
makuleringsmaskiner.

Dette er et lite utvalg av hva vi kan levere. Er det noe du har behov for å sikre, ta gjerne kontakt for en uforpliktende prat om løsninger som kan tilpasses deres behov.

Robur Safe AS
Olav Brunborgs vei 6, 1396 Billingstad
Telefon: 67 16 66 00
E-post: info@robursafe.no
www.robursafe.no

DINE SIDER

VIKTIG FOR DEG SOM MEDLEM

02/2026

Side 45-66 >>

Hovedoppgjøret 2026

Forsvaret må lønne den kompetansen som landet er avhengig av

SIDE 46

VEIEN VIDERE FOR FORSVARET

Arnedalsuka bekrefter det BFO har sagt lenge.

SIDE 42

FLO OG FSAN AVVIKLES

Nå blir snart Forsvarets støttekommando etablert.

SIDE 44

INTOPS-AVTALEN

«Når sikkerhetssituasjonen, oppdragsmønsteret og belastningen ved internasjonal tjeneste har endret seg betydelig, er det naturlig at også avtaleverket vurderes på nytt.»

SIDE 42

Våre eksperter hjelper deg – bla om

Grethe Bergersen
LEDER FORHANDLINGSUTVALGET

Grete Thorsby
FORHANDLINGSLEDER

Jon Erling Johansen
FORHANDLINGSLEDER

Bjørn Henrik Sævik
FORHANDLINGSLEDER

Grete Sandman
FORHANDLINGSLEDER

Grethe Bergersen

Grete Thorsby

Jon Erling Johansen
FORHANDLINGSLEDER

Bjørn Henrik Sævik
FORHANDLINGSLEDER

Grete Sandman
FORHANDLINGSLEDER

////////////////////////////////////// LEDER FORHANDLINGSUTVALGET FORHANDLINGSLEDER //

Hva jobber BFO med om dagen?

» **BFO skolen og kompetanseutvikling:**

Webinar, digitale moduler og økt fokus på ATV- og HTV-kurs, lover og regler, omstilling og arbeidsrett. Se våre nettsider www.bfo.no for detaljer.

» **Kompensasjonsavtalen om merutgifter, risiko og ulempe** skal re-forhandles, men det er fortsatt pause i forhandlingene når vi skriver september 2026.

» **Grunnleggende militær profesjons- og lederutdanning (GMPL)** er godt i gang, men BFO erfarer at flere problemstillinger fortsatt fremstår uavklarte knyttet til forvaltning av elevene. BFO følger saken tett sammen med NOF, for hvilke økonomiske og praktiske konsekvenser dette har for berørt personell

» **Forsvarets varslingsfunksjon** er til gjennomgang i regi av FSJ IR. BFO mener Forsvarets varslingsordning har blitt mer profesjonell og strukturert, men at flere sentrale utfordringer fortsatt gjenstår. Skal tilliten til ordningen styrkes, må kapasitet, kompetanse, rettssikkerhet og ivaretagelse av alle involverte prioriteres høyere.

» **Forslag til en veteranlov** skal utarbeides, og arbeidet er nå formelt i gang. BFO deltar i veteranlovutvalget som representant for arbeidstakerorganisasjonene i Forsvaret, og vil arbeide for at veteraner og deres familier

sikres tydelige, forutsigbare og helhetlige rettigheter i fremtiden.

» **Oppfølging og implementering av pensjon på variable tillegg**, der BFO er i løpende dialog med Forsvarets ledelse, FD og politisk nivå om saken. Til informasjon har FST ukentlige møter med Statens pensjonskasse for avklaringer av juridiske og praktiske utfordringer.

» **INTOPS-avtalen (Særavtale for tjenestegjøring i internasjonale operasjoner)** skal reforhandles, og BFO har fremmet behov for evaluering av gjeldende avtale før oppstart forhandling. Tidligere var det Forsvarsdepartementet som var arbeidsgiverpart, men forhandlingsfullmakten er nå delegert til Forsvaret.

» **Årlige forhandlinger i staten etter HTA 2.5.1** er i gang og våre tillitsvalgte er godt forberedt til å gjennomføre forhandlinger i alle virksomhetene i forsvarssektoren.

«BFO vil arbeide for at veteraner og deres familier sikres tydelige, forutsigbare og helhetlige rettigheter i fremtiden.»

Her ser vi elever som gjennomfører utdanningen Grunnleggende militær- og profesjonsutdanning på Sessvollmoen (Foto: Vanessa Andrea Vågstøl Hilland/Forsvaret).

Grethe Bergersen

LEDER FORHANDLINGSUTVALGET

Grete Thorsby

FORHANDLINGSLEDER

Jon Erling Johansen

FORHANDLINGSLEDER

Bjørn Henrik Sævik

FORHANDLINGSLEDER

Grete Sandman

FORHANDLINGSLEDER

Arendalsuka 2026 bekrefter det BFO har sagt lenge

Arendalsuka er over, men diskusjonene fortsetter.

AV OBERSTLØYTNANT OG FORHANDLINGSLEDER GRETE THORSBY

Arets debatter handlet om langt mer enn teknologi og økonomi. Under overflaten gikk de samme spørsmålene igjen: Hvordan skal Norge skaffe nok kompetanse? Hvordan bygger vi tillit i en tid med raske endringer? Og hvordan lykkes vi med å omsette ambisjoner til handling?

For BFO er dette ikke nye problemstillinger. Mange av temaene som preget Arendalsuka er de samme utfordringene Forsvaret og militært ansatte møter hver dag.

KOMPETANSE ER VÅR VIKTIGSTE BEREDSKAP

Et gjennomgående tema under Arendalsuka var mangelen på kompetanse og arbeidskraft. Norge trenger flere mennesker med riktig kompetanse, samtidig som kravene til omstilling øker.

For Forsvaret er dette særlig relevant. Økt beredskap og vekst krever flere ansatte, men også bedre forvaltning av kompetansen vi allerede har. Skal

Forsvaret lykkes med den historiske oppbyggingen som nå pågår, må personellet få reelle muligheter til utdanning, videreutvikling og karriere gjennom hele yrkeslivet. BFO mener kompetanse ikke er en kostnad, men en investering i operativ evne og forsvarsevne.

KUNSTIG INTELLIGENS HANDLER OM MENNESKER

Debatten om kunstig intelligens har flyttet seg fra teknologi til samfunn. Spørsmålene handler nå om hvordan nye verktøy påvirker arbeidsliv, beslutninger og maktforhold.

Også Forsvaret vil møte disse utfordringene. Ny teknologi kan gi økt effektivitet og bedre beslutningsstøtte, men den kan aldri erstatte den militære profesjonens dømmekraft, erfaring og etiske ansvar. Derfor må teknologisk utvikling følges av investeringer i kompetanse, utdanning og profesjonsforståelse.

TILLIT ER FORTSATT NORGES VIKTIGSTE KONKURRANSEFORTRINN

Et annet tema som gikk igjen i Arendal var tillit. Tilliten til institusjoner, teknologi og arbeidsliv blir satt på prøve når endringer skjer raskt.

Den samme tilliten er avgjørende i Forsvaret. Tillit bygges gjennom forutsigbarhet, rettfærdige prosesser og reell medbestemmelse. Når ansatte involveres tidlig og får påvirke beslutninger som

angår dem, styrkes både arbeidsmiljøet og kvaliteten på beslutningene. Dette er kjernen i den norske modellen og en grunnleggende verdi for BFO.

FRA PLANER TIL GJENNOMFØRING

Kanskje den viktigste erkjennelsen fra Arendalsuka var at Norge ofte er gode på ambisjoner, men svakere på gjennomføring.

Dette gjelder også forsvarssektoren. Langtidsplaner, strukturvekst og personellmål gir liten effekt dersom boligkapasitet, utdanningskapasitet

og personellforvaltning ikke utvikles i samme tempo. Skal Forsvaret beholde og rekruttere personell, må gode intensjoner omsettes til konkrete tiltak som merkes i hverdagen.

EN MER UROLIG VERDEN KREVER ET STERKERE PERSONELLFOKUS

Arendalsuka viste også at sikkerhet, beredskap og geopolittikk har blitt sentrale temaer i norsk samfunnsutvikling.

For BFO er sammenhengen klar – forsvarsevne handler ikke bare om ma-

teriell og struktur. Det handler også om mennesker. Rekruttering, kompetanse, lønn, bolig, familievilkår og gode karrieremuligheter er avgjørende for at Forsvaret skal ha personellet det trenger. Derfor må personellet fortsatt stå sentralt når fremtidens forsvar utvikles.

BFOS VIKTIGSTE LÆRDOM FRA ARENDAUSUKA

Mye er i endring, men én ting står fast: Norge trenger mennesker med kompetanse, motivasjon og vilje til å

løse samfunnets viktigste oppgaver. Skal Forsvaret lykkes med veksten som er planlagt de kommende årene, må personellpolitikken prioriteres like høyt som materiell og struktur.

Det er nettopp derfor BFO arbeider for bedre karrieremuligheter, styrket kompetanseutvikling, gode familie- og boligordninger, rettfærdige lønnsvilkår og reell medbestemmelse. For et sterkt forsvar bygges ikke bare med nytt materiell. Det bygges først og fremst med mennesker. ■

Forsvarssjef Eirik Kristoffersen deltok på flere debatter om forsvars- og sikkerhetspolitikk under Arendalsuka (Foto: Øyvind Førland Olsen/Offisersbladet).

«Skal Forsvaret lykkes med veksten som er planlagt de kommende årene, må personellpolitikken prioriteres like høyt som materiell og struktur.»

Grethe Bergersen

LEDER FORHANDLINGSUTVALGET

Grete Thorsby

FORHANDLINGSLEDER

Jon Erling Johansen

FORHANDLINGSLEDER

Bjørn Henrik Sævik

FORHANDLINGSLEDER

Grete Sandman

FORHANDLINGSLEDER

«Målet med etableringen av FOSK er å skape en mer helhetlig, effektiv og robust støtteorganisasjon.»

Når to blir én – Forsvarets støttekommando etableres

Når Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) og Forsvarets sanitet (FSAN) avvikles som egne driftsenheter 31. desember 2026, markerer det avslutningen på to sentrale kapitler i Forsvarets organisasjonshistorie.

AV OBERSTLØYTNANT OG
FORHANDLINGSLEDER GRETE THORSBY

Fra 1. januar 2027 etableres Forsvarets støttekommando (FOSK) som en ny felles driftsenhet, hvor ansvaret for logistikk-, støtte- og sanitetsvirksomheten samles under én organisasjon. Med etableringen av FOSK reduseres samtidig antallet driftsenheter i Forsvaret til tolv.

Arbeidet startet opprinnelig som en utredning i Forsvaret av hvorvidt en sammenslåing av FLO og FSAN ville være hensiktsmessig og bidra til økt operativ effekt, bedre ressursutnyttelse og sterkere fagmiljøer. Etter hvert endret prosessen karakter da det på politisk nivå ble besluttet at sammenslåingen skulle gjennomføres.

I Prop. 68 S (2025–2026) beskriver regjeringen sammenslåingen som et tiltak for å effektivisere driften og samle kompetansemiljøene innen understøttelse. Det fremgår også at forsvarssjefen anbefalte tiltaket, samt at det skulle etableres et felles ledelselement med stab for den nye enheten. Videre heter det at sjef FLO skal lede den nye organisasjonen, mens sjef FSAN viderefører rollen som generallege og strategisk rådgiver for forsvarssjefen.

GODE PROSESSER OG MEDBESTEMMELSE

Omstillingen har vært behandlet i en rekke parts-sammensatte fora, både lokalt og sentralt. Arbeidstakerorganisasjonene har gjennom prosessen uttrykt bekymring for at arbeidet beveget seg fra å vurdere ulike løsninger til å gjennomføre en allerede besluttet sammenslåing. De har også stilt spørsmål ved at organisasjonsendringer ble fremmet uten tilstrekkelig helhetlige utredninger. Erfaringer fra tidligere omstillinger som

M&E og F24 viser betydningen av et godt beslutningsgrunnlag, i tråd med prinsippene i omstillingsregelverket. Samtidig trekkes det frem at det lokalt i FLO og FSAN er gjort et omfattende arbeid for å ivareta ansatte gjennom informasjon, involvering og medvirkning. Dette ble også understreket da saken ble behandlet på sentralt nivå 3. september 2026.

PERSONELLET I SENTRUM UNDER OMSTILLINGEN

Selv om Prop. 68 S beskriver målene med sammenslåingen av FLO og FSAN, sier den lite om konsekvensene for de ansatte. Derfor har ivaretagelse av personellet vært et hovedfokus gjennom hele omstillingsprosessen. Endringer i organisasjonen skaper naturlig nok spørsmål om arbeidsoppgaver, arbeidssted, karrieremuligheter og framtidig tilhørighet. For BFO har det derfor vært viktig å sikre forutsigbarhet, medbestemmelse og god informasjon til de ansatte.

Samtidig har Forsvaret gjennomført flere omfattende omstillinger på kort tid. Både FLO og FSAN fikk nye organisasjoner fra 1. januar 2026. Kort tid senere startet arbeidet med å etablere FOSK. Når flere omstillingsløp gjennomføres i løpet av få år, kan det være krevende å vite hvilke tiltak som fungerer godt, og hva som eventuelt skyldes virkninger av tidligere endringer. Organisasjoner trenger også tid til å virke før effekten av nye tiltak kan vurderes. Derfor er det viktig å være oppmerksom på risikoen for omstillingstretthet hos både ansatte og ledere som over lang tid har stått i kontinuerlige endringsprosesser.

BLIKKET RETTET MOT FREMTIDEN

Målet med etableringen av FOSK er å skape en mer helhetlig, effektiv og robust støtteorganisasjon som kan understøtte Forsvarets operative virksomhet i en tid hvor forsvarsevnen skal styrkes betydelig.

Hvor vellykket sammenslåingen blir, vil i stor grad avhenge av evnen til å bevare og videreutvikle den betydelige kompetansen som i dag finnes i både FLO og FSAN. Organisasjoner kan tegnes på et organisasjonskart, men det er menneskene som skaper resultatene. Derfor mener BFO at ivaretagelsen av personellet vil være den viktigste suksessfaktoren i etableringen av Forsvarets støttekommando. ■

Forsvarets logistikkorganisasjon og Forsvarets Sanitet er snart historie. Fra 1. januar 2027 etableres Forsvarets støttekommando (FOSK) som en ny felles driftsenhet (Foto: Forsvaret).

Grethe Bergersen

LEDER FORHANDLINGSUTVALGET

Grete Thorsby

FORHANDLINGSLEDER

Jon Erling Johansen

FORHANDLINGSLEDER

Bjørn Henrik Sævik

FORHANDLINGSLEDER

Grete Sandman

FORHANDLINGSLEDER

«Militær profesjonskompetanse kan ikke reduseres til grad, stillingskode eller antall år i tjeneste.»

Hovedoppgjøret handler også Forsvarets evne til å holde på nøkkelpersonell, sikre kontinuitet og utvikle kompetanse gjennom hele karriereløpet, skriver Jon Erling Johansen (Foto: Ole Andreas Vekve/Forsvaret).

Hovedoppgjøret 2026: Forsvaret må lønne den kompetansen landet er avhengig av

Hovedoppgjøret 2026 kommer på et tidspunkt der Forsvaret skal vokse, skjerpe beredskapen og levere mer operativ evne i en sikkerhetspolitisk situasjon som stiller større krav til Norge enn på svært lenge. For BFO er utgangspunktet tydelig: Skal Forsvaret lykkes, må vi bygge, utvikle og beholde den militære profesjonskompetansen som gjør organisasjonen i stand til å løse oppdraget sitt. Da må også lønna gjenspeile kompetansen, ansvaret og belastningen som følger med militær tjeneste.

AV KOMMANDØRKAPTEIN **JON ERLING JOHANSEN**, FORHANDLINGSLEDER I BFO

Norge står i en tid der sikkerhetspolitikken ikke lenger kan behandles som et bakteppe for forsvarspolitikken. Den er selve rammen for alt Forsvaret skal gjøre. Langtidsplanen for forsvarssektoren 2025–2036 innebærer en betydelig styrking av Forsvaret, med flere ansatte, flere vernepliktige, flere reservister og et stort kompetanseløft. Planen peker samtidig på behovet for å rette opp kritiske mangler, øke beholdninger, styrke beredskap og utvikle mer kampkraft i hele forsvarssektoren.

Dette er ikke bare et spørsmål om materiell, struktur og økonomiske rammer. Det handler først og fremst om mennesker. Nye fregatter, flere brigader, styrket luftvern, økt alliert mottak og høyere beredskap gir først verdi når Forsvaret har personellet som kan planlegge, lede, drifte og bruke kapasitetene riktig. Derfor må hovedoppgjøret 2026 også forstås som en del av forsvarsløftet.

Når regjeringen og Stortinget peker på at Norge må ta større ansvar for egen og alliert sikkerhet, må det få konsekvenser for hvordan vi verdsetter personellet. Det er BFOs kjernebudskap inn i oppgjøret.

BFOS INNLEDENDE KRAV

BFOs innledende krav i hovedoppgjøret bygger på en enkel erkjennelse: Forsvaret konkurrerer om kompetanse. Våre medlemmer har ofte en kombinasjon av formell utdanning, erfaringsbasert kompetanse, operativ forståelse, ledererfaring, beredskapsplikt og militær profesjonsidentitet som er vanskelig å erstatte når den først forsvinner.

Derfor handler ikke BFOs krav bare om lønn i snever forstand. Det handler om Forsvarets evne til å holde på nøkkelpersonell, sikre kontinuitet og utvikle kompetanse gjennom hele karriereløpet. For BFO er det avgjørende at hovedoppgjøret bidrar til:

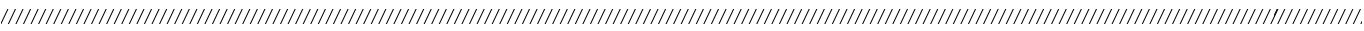
- en lønnsutvikling som gjør Forsvaret bedre i stand til å rekruttere og beholde militært tilsatte
- tydeligere verdsetting av militær profesjonskompetanse
- bedre sammenheng mellom ansvar, kompetanse, belastning og lønn
- forutsigbarhet for medlemmene i en tid med økte krav og høyere tempo
- lønnspolitiske virkemidler som støtter Forsvarets behov for operativ evne

Det mest sentrale kravet er knyttet til militær profesjonskompetanse. BFO mener denne kompetansen må anerkjennes tydeligere i lønnsdannelsen.

MILITÆR PROFESJONSKOMPETANSE ER MER ENN STILLING OG GRAD

Militær profesjonskompetanse kan ikke reduseres til grad, stillingskode eller antall år i tjeneste. Den utvikles gjennom utdanning, trening, øving, operativ erfaring, ansvar, ledelse og evnen til å utøve militær makt innenfor rammene av demokrati, folkerett og etikk.

Det er denne kompetansen som gjør militært personell i stand til å handle riktig når situasjonen er uoversiktlig. »

«Lønn er ikke det eneste virkemiddelet, men det er et av de mest konkrete uttrykkene for hva arbeidsgiver faktisk verdsetter. Når Forsvaret sier at kompetanse er kritisk, må det også vises i lønnspolitikken.»

PS!
Les mer om lønnsoppgjøret på BFO.no

tiden er knapp og konsekvensene er store. Den omfatter både praktiske ferdigheter, faglig dømmekraft, profesjonsidentitet og forståelse av hva militær maktanvendelse innebærer. BFO hevder at riktig utøvelse av militær makt forutsetter utdanning, øving og trening som bygger militær profesjonsidentitet og militærfaglig kompetanse. BFO vil også understreke at den militære profesjonen må forstås som en sammenhengende struktur, der erfaring og kompetanse bygges videre gjennom hele organisasjonen – fra grunnleggende soldatferdigheter til befal, spesialister, offiserer og strategiske beslutningstakere. Dette er et viktig utgangspunkt for BFO. Forsvaret kan

Alle må oppleve at den kompetansende bygger gjennom tjenesten, faktisk verdsettes, skriver Jon Erling Johansen. Her ser vi soldater fra Brigade Nord (Foto: Ole-Sverre Haugli/Forsvaret).

ikke lykkes dersom profesjonen fragmenteres, eller dersom kompetanse forstås for snevert. En offiser må forstå operative realiteter. En spesialist må ha rom til å utvikle dybdekompetanse. Befal må gis ansvar, utvikling og anerkjennelse. Og alle må oppleve at den kompetansen de bygger gjennom tjenesten, faktisk verdsettes.

KOMPETANSE SOM TAR ÅR Å BYGGE, KAN FORSVINNE RASKT

En av de største utfordringene for Forsvaret er at kritisk kompetanse tar lang tid å bygge opp. Det gjelder operative miljøer, tekniske fagmiljøer, logistikk, samband, cyber, luftvern, maritim kompetanse, HR, økonomiforvaltning og en rekke andre funksjoner som er nødvendige for at Forsvaret skal virke.

Når erfarent personell slutter, mister Forsvaret mer enn én ansatt. Man mister instruktører, mentorer, kulturbyggere, faglige spesialister og praktisk erfaring. Man mister også kontinuitet i avdelinger som allerede er presset.

Det er derfor ikke tilstrekkelig å snakke om rekruttering alene. BFO mener Forsvaret må bli langt mer opptatt av å beholde. Det er positivt at det skal ansettes flere og utdannes flere, men det løser ikke problemet dersom erfarne militært tilsatte samtidig søker seg ut fordi lønn, belastning og utviklingsmuligheter ikke står i forhold til ansvaret.

Lønn er ikke det eneste virkemiddelet, men det er et av de mest konkrete uttrykkene for hva arbeidsgiver faktisk verdsetter. Når Forsvaret sier at kompetanse er kritisk, må det også vises i lønnspolitikken.

VERDENSBILDET KREVER ET MER KOMPETENT FORSVAR

Det rådende verdensbildet forsterker alvorret. Russland utgjør fortsatt den største trusselen mot norsk og alliert sikkerhet, samtidig som krigen i Ukraina har vist hvor raskt moderne krigføring utvikler seg. Erfaringene fra Ukraina viser betydningen av teknologi, utholdenhet, logistikk, ledelse, innovasjon, samvirke og evnen til å lære raskt.

Samtidig øker betydningen av nordområdene. Norge har et særskilt ansvar i en region som er strategisk viktig både for oss, for NATO og for Russland. Et samlet Norden i NATO endrer også den militære geografien i vår del av Europa. Dette stiller nye krav til samvirke, situasjonsforståelse og evnen til å operere sammen med allierte under krevende forhold. »

Fra skadested til forlenget pasientbehandling

Combat Carl

Trening gjennom hele behandlingsforløpet.

Stridsmedisin er i rask utvikling. TCCC er fortsatt fundamentet for livreddende tiltak i tidlig fase. Samtidig stiller dagens operasjonsbilde nye krav.

Når evakuering er forsinket eller ikke mulig, må behandlingen opprettholdes over tid. Pasientbehandlingen stopper ikke etter initial stabilisering. Personell må være forberedt på å håndtere kritiske tilstander gjennom hele forløpet.

Laerdal samarbeider tett med militære fagmiljøer for å bygge kapasitet der det gjelder. Fra skadested til forlenget pasientbehandling.

Combat Carl – trening på skadested (POI):

- Utviklet for realistisk trening under alle forhold, også under ild.
- Realistisk kroppsvekt gir troverdig håndtering og forflytning i felt.
- Understøtter praktisk trening i livreddende tiltak i tråd med TCCC og MARCH.

«BFO går inn i hovedoppgjøret 2026 med en tydelig forventning til arbeidsgiver: Forsvaret må bruke lønnsoppgjøret aktivt for å støtte egne mål. »

I en slik situasjon er militær profesjonskompetanse ikke et internt personalpolitisk spørsmål. Det er en del av Norges forsvarsevne. Forsvaret trenger personell som forstår oppdraget, kjenner organisasjonen, behersker faget sitt og kan anvende kompetansen under press. Det krever langsiktig satsing på utdanning, øving, trening og erfaring. Men det krever også at lønns- og arbeidsvilkår gjør det mulig å velge Forsvaret som en livslang eller langvarig karrierevei.

PROFESJONSKOMPETANSEN MÅ FÅ ØKONOMISK UTTELLING

BFOs krav om tydelig verdsetting av militær profesjonskompetanse handler derfor om mer enn et tillegg. Det handler om å etablere en lønnspolitisk forståelse av at militært tilsatte bærer en særegen kompetanse og et særegent ansvar. Militært personell skal kunne beordres, stå i beredskap, øve mer, flytte mer, være tilgjengelig mer og løse oppdrag under forhold som skiller seg fra store deler av arbeidslivet ellers. Samtidig forventes det at de utvikler en profesjonell dømmekraft som gjør dem i stand til å anvende makt på vegne av staten. Dette må være synlig i lønna.

BFO mener at hovedoppgjøret 2026 må bidra til å styrke sammenhengen mellom militær profesjonskompetanse og lønn. Det må være mulig å utvikle seg faglig og lønnsmessig uten at eneste vei videre er å forlate fagsporet, bytte miljø eller søke seg ut av Forsvaret. Det må lønne seg å bli god, og det må lønne seg å bli værende.

ET OPPGJØR FOR HELE ORGANISASJONEN

Selv om BFO løfter militær profesjonskompetanse særskilt, står kravet ikke i motsetning til fellesskapet. Et sterkt forsvar er avhengig av helheten. Sivile og militære, spesialister og offiserer, operative avdelinger og støttefunksjoner er gjensidig avhengige av hverandre. BFOs utgangspunkt er at lønnsoppgjøret må ivareta både bredden og de målrettede behovene. Det må gi medlemmene en reell lønnsutvikling, samtidig som det brukes virkemidler som treffer kompetanseområder Forsvaret ikke har råd til å miste.

Det er også viktig at lønnspolitikken understøtter Forsvarets karriere- og tjenesteplaner. Dersom lønns-systemet gjør det lite attraktivt å søke stillinger Forsvaret trenger besatt, eller dersom overgang mellom roller, nivåer og kompetansespor gir urimelige utslag, svekkes både mobilitet og operativ evne.

BFOS FORVENTNING TIL ARBEIDSGIVER

BFO går inn i hovedoppgjøret 2026 med en tydelig forventning til arbeidsgiver: Forsvaret må bruke lønnsoppgjøret aktivt for å støtte egne mål. Når Forsvaret skal vokse, må arbeidsgiver erkjenne at personellpolitikken ikke kan henge etter strukturutviklingen. Det må være samsvar mellom ambisjonene i forsvarsløftet og virkemidlene som møter den enkelte ansatte. Det er ikke nok å vedta flere stillinger, kjøpe mer materiell eller bygge mer struktur dersom kompetansen ikke beholdes. Militær profesjonskompetanse er en investering Norge allerede har brukt store ressurser på å bygge opp. Den må forvaltes klokt. Når BFO krever at denne kompetansen verdsettes bedre, handler det om ansvarlig bruk av fellesskapets ressurser – og om å sikre at Forsvaret faktisk kan levere den beredskapen samfunnet forventer.

FORSVARSEVNE BYGGES AV MENNESKER

Hovedoppgjøret 2026 blir derfor viktigere enn et ordinært lønnsoppgjør. Det blir en test på om Forsvaret og staten er villige til å følge opp de store ordene om personell og kompetanse med konkrete prioriteringer. For BFO er svaret klart: Skal Norge bygge et sterkere forsvar, må vi starte med dem som skal bære oppdraget. Militær profesjonskompetanse må bygges over tid, utvikles gjennom tjeneste og beholdes gjennom vilkår som gjør det attraktivt å bli. Forsvarsevne skapes ikke av strukturtabeller alene. Den skapes av mennesker som kan faget sitt, kjenner ansvaret sitt og er villige til å stå i oppdraget når landet trenger dem. Derfor går BFO inn i hovedoppgjøret 2026 med et tydelig krav: Forsvaret må lønne den kompetansen Norge er avhengig av! ■

BFO var på samling på Rena og Terningmoen. Der møtte de blant andre Hans Jørgen Oland (i midten) (Foto: Øyvind Forland Olsen/Offisersbladet).

BFO setter avtrykk i Hærens kjerneområde

I løpet av to dager gjennomførte Befalets Fellesorganisasjon besøk på Rena og Terningmoen. Målet var å få innblikk i hverdagen til ansatte i Hæren.

AV BFO

I midten av september var ansatte i BFO samlet i Innlandet, nærmere bestemt Rena leir og Terningmoen der flere tusen ansatte i Hæren hver dag bidrar til å styrke norsk forsvarsevne. I løpet av samlingen holdt blant andre sjef for Hærens befalskole Mathias Conrinth-Becker brif om utviklingen ved den nye skolen. Den skal utdanne rundt 240 befals-elever i et toårig skoleløp som nå også gir studiepoeng ved Fagskolen Innlandet (les mer om det på side 34). Videre informerte nestkommanderende ved Hærens våpenskole Hans Jørgen Oland, om utviklingen i Hæren. Han framholdt at veksten i Forsvaret også innebærer et større arbeidspress for de ansatte. Da er det viktig at skolen og Forsvaret holder tritt med den teknologiske utviklingen. I tillegg fortalte bataljonssjef i Telemark bataljon, Jørgen Sæther, om utfordringene og betydningen ved innsatsen i Operasjon Legio der norske styrker trener ukrainske soldater i Polen. Etter besøket på Rena reiste BFO og de ansatte videre til Terning-

PS!
Visste du at Befalets Fellesorganisasjon har opprettet et eget kontor på Rena? Her er det mulighet for en uformell prat og besøk på vårt kontor. Det gjør BFO bedre i stand i å hjelpe og bistå medlemmer.

moen. Der informerte brigader og stabssjef i Heimevernet, Randi Åste Huse, om utviklingen i avdelingen. Hun understreket betydningen av at avdelingen får svært mye kampkraft av rett i overkant av 2 milliarder kroner. Videre møtte nestkommanderende i Brigade Sør, Marte Burchardt, BFO på Terningmoen. Hun fortalte at den nye brigaden er i støpeskjeen, og at det blir viktig å styrke kontakten og samarbeidet mellom det sivile og Forsvaret framover. Nestleder i Befalets Fellesorganisasjon Lars Omberg, sier at han er imponert over innsatsen personellet i Forsvaret legger ned hver eneste dag. Han understreker likevel at det ikke kan gå på bekostning personelllets vilkår og rettigheter i en presset hverdag. – Tilstrekkelig vern og muligheter til å kombinere en livslang karriere i Forsvaret med et vanlig familieliv vil være viktig for å lykkes med å beholde de ansatte. Her skal BFO være nær medlemmer og tillitsvalgte for å følge og påvirke utviklingen, sier Lars Omberg videre. ■

HVA SKJER?

TARIFF OG MEDBESTEMMELSE NR.3/2026

«Vårt svar er derfor klart: En avtale som i stor grad bygger på forutsetninger fra 2022 bør evalueres opp mot dagens virkelighet.»

Når sikkerhetssituasjonen, oppdragsmønsteret og belastningen ved internasjonal tjeneste har endret seg betydelig, er det naturlig at også avtaleverket vurderes på nytt, skriver Grete Thorsby. Her ser vi en norsk instruktør i Camp Jomsborg i Polen (Foto: Torbjørn Kjosvold/Forsvaret).

Når virkeligheten endres, må også INTOPS-avtalen endres

I Forsvarets forum 3. september 2026 stilles spørsmålet: «Er det akseptabelt å kompensere personellet vårt med en avtale fra 2022 i en virkelighet i 2026?» Det er et spørsmål BFO har tatt opp over lengre tid.

AV OBERSTLØYTNANT OG
FORHANDLINGSLEDER **GRETE THORSBY**

BFO har i flere år tatt til orde for at INTOPS-avtalen må gjennomgås og oppdateres. Vi registrerer at dette også er et tema som opptar mange av Forsvarets ansatte. Når sikkerhetssituasjonen, oppdragsmønsteret og belastningen ved internasjonal tjeneste har endret seg betydelig, er det naturlig at også avtaleverket vurderes på nytt.

Vårt svar er derfor klart: En avtale som i stor grad bygger på forutsetninger fra 2022 bør evalueres opp mot dagens virkelighet. Personell som påtar

seg risiko, høy beredskap og betydelige personlige belastninger på vegne av Norge, må kunne være trygge på at kompensasjonsordningene er relevante, oppdaterte og oppleves som rettferdige.

BFO mener tiden er inne for en helhetlig gjennomgang av INTOPS-avtalen. Skal Forsvaret beholde tilliten til ordningene og sikre motivasjon for internasjonal tjeneste, må partene snarest sette avtalen på agendaen for evaluering og videreutvikling.

Ved utgangen av 2025 ble Forsvarsdepartementet og arbeidstakerorganisasjonene enige om at partsforholdet på arbeidsgiversiden i INTOPS-avtalen skulle overføres til Forsvaret med virkning fra 1. januar 2026. Det er dermed Forsvaret ved Forsvarsstaben som har ansvaret for å innkalle til forhandlinger om avtalen.

BFO har ved flere anledninger etterlyst en slik prosess. Vi forventer at Forsvaret tar initiativ til en snarlig gjennomgang og reforhandling av INTOPS-avtalen, slik at den er tilpasset dagens operative virkelighet og morgendagens behov. ■

Trenger du
bistand
fra advokat?

Som medlem i BFO får du inntil **15 timers gratis juridisk rådgivning** per kalenderår med BFO Individuell, BFO Familie, BFO Senior eller BFO Utdanning. Dette betyr bl.a. at du slipper egenandeler og at du kontakter **Advokatfirmaet Solver AS** direkte når du trenger hjelp, uten å gå veien om forsikringsselskapet ditt. Har du behov for mer tid enn de 15 gratistimene, får du så mye advokatbistand du ønsker til reduserte og markedsdyktige priser.

SOLVER.

Solver er din personlige, profesjonelle problemløser som gir klare råd, finner strategiske løsninger og bistår klienter trygt gjennom komplekse utfordringer – alltid med mål om å skape verdi og fremdrift.

Fagområder:

- Forbrukerrett
- Familie&arv
- Fast eiendom
- Husleie
- Plan- og bygningsrett
- Naboforhold mv.

Ta kontakt på Rådgivingstelefonen til Solver på tlf. 22 44 10 00 (tast 3) eller via våre nettsider.
(Husk å oppgi ditt avtalenummer i lf)

www.advokatsolver.no

KONTAKTINFO BFO

LEDER
Lars Ullensvang
907 67 282
lars.ullensvang@bfo.no

NESTLEDER
Lars Omberg
920 91 238
lars.omberg@bfo.no

SEKRETARIATSLEDER
Svein-Erik Kræmer
901 81 970
svein.kramer@bfo.no

ADMINISTRASJONSANSVARLIG
Truls Navjord
959 71 596
truls.navjord@bfo.no

HTV LUFT
Nikolai André Valvik
472 93 924
nikolai.valvik@bfo.no

HTV LUFT, VARA
Ivar Bergundhaugen
909 95 424
ivar.bergundhaugen@bfo.no

HTV HEIMEVERNET
Inge Øyen
992 22 781
inge.oyen@bfo.no

HTV FOH
Noorah Nadjar
415 99 279
htv-foh@bfo.no

IT DRIFT- OG ARKIV ANSVARLIG
Kyrre Felde
970 99 880
kyrre.felde@bfo.no

MEDLEMSREGISTER
Mona Eriksen Rudberg
924 28 698
mona.rudberg@bfo.no

ØKONOMILEDER
Mona Skansen Audne
957 50 165
mona.audne@bfo.no

**LEDER KOMMUNIKASJONS-
AVDELINGEN**
Mia Nicoline Huitfeldt
959 02 014
mia.huitfeldt@bfo.no

HTV HÆR, VARA
Håkon Widerøe
924 55 769
hakon.wideroe@bfo.no

HTV SJØ, VARA
John L Strømseng
0540-3486/926 24 550
john.stromseng@bfo.no

FPVS
Trond Arild Bølla
992 15 663
trond.bolla@bfo.no

**UTLAND
SENTRALT FRIKJØPT TILLITSVALGT**
Tor Gunnar Framnes
930 53 744
tor.framnes@bfo.no

REDAKTØR OFFISERSBLADET
Øyvind Førland Olsen
928 40 219
oyvind.olsen@bfo.no

REKRUTTERINGSANSVARLIG
Sindre Østnor
473 54 525
sindre.ostnor@bfo.no

MARKEDSANSVARLIG
David Høiseth
97475410
david.hoiseth@bfo.no

MARKEDSFØRER
Rebecca Bruteig
466 83 011
rebecca.bruteig@bfo.no

**SENTRALT FRIKJØPT
TILLITSVALGT**
Lars Kjeldseth
476 66 768
lars.kjeldseth@bfo.no

SENTRALT FRIKJØPT TILLITSVALGT
André Christian Solhaug
930 98 893
andre.solhaug@bfo.no

FLO FRIKJØPT TILLITSVALGT
Kari Johanne Gudim
474 64 371
hvt-flo@bfo.no

LEDER FORHANDLINGSUTVALGET
Grethe Bergersen
99096521
grethe.bergersen@bfo.no

FORHANDLINGSLEDER
Grete Sandman
920 48 979
grete.sandman@bfo.no

FORHANDLINGSLEDER TARIFF
Jon Erling Johansen
924 70 604
jon.johansen@bfo.no

FORHANDLINGSL./MEDBEST.
Grete Thorsby
952 16 662
grete.thorsby@bfo.no

FORHANDLINGSLEDER TARIFF
Bjørn Sævik
990 96 214
bjorn.savik@bfo.no

KOMPETANSEUTVIKLER BFO
Stine Holth Fjuk
474 98 531
stine.fjuk@bfo.no

HTV HÆR
Rune Isvik
400 29 792
htv-haer@bfo.no

HTV SJØ
Per Ivar Haugen
934 59 898
per.haugen@bfo.no

HTV

CYFOR

Tore Knutsen
958 65 362
htv-cyfor@bfo.no

FST

**Anja Meland
Kongsland**
992 99 204
htv-fst@bfo.no

FHS

**Andre Berg
Thomstad**
93496187
htv-fhs@bfo.no

FFT

Kenneth B. Henriksen
990 93 808
htv-fft@bfo.no

FSAN

Håkon Trehjørningen
472 38 333
HTV-FSAN@bfo.no

FB

Vebjørn Hanssen
404 35 973
htv-fb@bfo.no

FMA, HOVEDTILLITSVALGT

Jarle Birkeli
906 61 819
HTV-FMA@bfo.no

ETJ

Ta kontakt på e-post
htv-etj@bfo.no

FS

Ola Jonson Bakk
htv-fs@bfo.no

FD

Stein Christophersen
91785703
htv-fd@bfo.no

KAFO Landsstyre

LEDER KAFO

Jonas Hyggen Viken (KS)
955 20 548
E-post: kafo@bfo.no

NESTLEDER KAFO

Theodor Korstad (KS)
E-post: kafo@bfo.no

SEKRETÆR KAFO

Mathias Goldmann (KS)
E-post: kafo@bfo.no

Pensjonsbrev 3 - 2026

Gjeldende pensjonsregler for personell født i 1963–1969

Dette handler brevet om:

Disse er de første som kan gå av på ny ordning

Derfor bør du lese det:

Dette pensjonsbrevet vil gi en oppdatering på det som gjelder på pensjonsfronten for militært personell født i 1963–1969, da disse er de første som kan gå av på ny ordning. Ny pensjonsordning ble innført 1.1.2026 og det har utløst flere spørsmål enn svar.

Saker vi omtaler er kort:

- » Oppsummering av lov- og avtalegrunnlaget for pensjon (vår)
- » Uttak av tidligpensjon for årskull 1963-1969
- » Uttak av fleksibel folketrygd og utfordringer for kull 1963-1969
- » Utfordringer med hensyn til permisjon og sykemeldinger for alle

Lov og avtalegrunnlag for ny offentlig tjenestepensjon

Prop. 107 L (2009-2010) omhandlet utviklingen av offentlig tjenestepensjon og gjaldt først og fremst tilpasning av den gamle bruttoordningen til pensjonsreformen fra 2011. Utgangspunktet var enighet om at bruttoordningen skulle videreføres, men tilpasses den nye folketrygden. Proposisjonen regulerte særlig:

- Både bruttopensjonen og samordningsfradraget skulle levealdersjusteres
- 66 % garantien av pensjonsgrunnlaget ble videreført, før samordning med folketrygden.
- Individuell garanti for alle frem til og med årskull 1958 (senere ble årskullene fra 1959 til og med 1962 delvis omfattet av ordningen, før man innførte en ytterligere tilpasning for årskullene 1963-1969)
- Man innførte fleksibelt uttak av folketrygden fra fylte 62 år fra 2011. Ved senere samordning (normalt 67 år) skulle dette skje som om folketrygden ble tatt ut samtidig ved overgang til alderspensjon ved fylte 67 år (du får altså ikke kompensert tidlig uttak).
- Mulighet til å kompensere for levealdersjusteringen ved å jobbe lengre

«Ny pensjonsordning ble innført 1.1.2026 og det har utløst flere spørsmål enn svar.»

- Gammel AFP ble videreført, men skulle fortsatt være en tidsbegrenset tidligpensjon fra 62-67 år.

2010 Prop 107 L (2009-2010) – Lovfestet sentrale deler av avtalen fra 2009 som var den første store tilpasningen av offentlig tjenestepensjon til den nye pensjonsreformen (folketrygden). -avtalen, bl.a. levealdersjustering og regulering av offentlig tjenestepensjon. Bruttomodellen i tjenestepensjonsordningen ble videreført, men levealdersjustering ble innført og nye reguleringsregler ble fastsatt.

2018 Avtalen 3.mars 2018 mellom Yrkesorganisasjonen og regjeringen, innførte prinsippet om påslagsmodellen, altså samme opptjeningsmodell som i folketrygden. Kort sagt så opptjener man pensjon i forskjellige beholdninger måned for måned. Avtalen opphever garantien om 66 % og innførte alleårsopptjening og innfører overgangsregler for årskullene 1963 og 1969. For personer født 1963 eller senere innebærer systemet blant annet:

- opptjening i påslagspensjon fra 1. januar 2020, alle år i arbeid gir opptjening, desto lengre du jobber, desto mer pensjon får du.
- opptjening før 2020 beholdes som pensjon etter gammel bruttoordning og defineres senere som en oppsatt pensjon, siden man gikk fra ett pensjonssystem til et annet.
- fleksibelt uttak
- mulighet til å kombinere ordinær påslagspensjon med arbeidsinntekt uten avkortning, men viste seg senere å ikke omfatte det som heter særalderspåslag
- ny AFP eller betinget tjenestepensjon for dem som ikke får AFP
- overgangsordninger for de eldste årskullene.

Denne avtalen er den viktigste avtalen når det gjelder ny offentlig tjenestepensjon og ble senere vedtatt i Prop.87 L (2018-2019), så det er her man kan gå inn å se hvordan avtalen fra mars 2018, ble vedtatt av Stortinget.

2018 Prop.61 L (2017-2018) Denne proposisjonen beskriver de nye samordningsreglene, levealdersjustering for overgangskullene. Det er her man regulerer hvordan offentlig tjenestepensjon skal samordnes med den nye folketrygden (opsatt pensjon fra des 2019, skal samordnes med folketrygden ved fylte 67 år), og er derfor svært viktig når vi skal beregne pensjonen for overgangskullene. Det betyr at man ikke kan forstå pensjonen til 1963–1969-kullene bare ved å lese Prop. 87 L.

Proposisjonen må ses sammen med avtalen fra 2018 og Prop. 87 L (som kom senere), men deler av 2018-avtalen »

Av Leder FU Grethe Bergersen og pensjonist Ragnar Dahl

BJERKVIK DEFENCE

Bjerkvik Defence er en Oslo-basert startup som utvikler autonome dronesystemer.

Hubro er vårt quadkopter for autonom perimeterovervåkning. Systemet lærer hva som er normal aktivitet i et område, oppdager avvik og rapporterer det som skiller seg ut.

Perimeterovervåkning er vårt første bruksområde, men teknologien kan tilpasses andre operative behov.

Vi søker nå tidlige brukere – særlig deg som har et konkret behov eller en utfordring vi kan være med på å løse.

ER VI INTERESSANTE FOR DEG? TA KONTAKT.
fredrik@bjerkvikdefence.com

ble gjennomført gjennom Prop. 61 L. For eksempel vil en person født i 1964 kunne ha: Folketrygd + oppsatt/gammel offentlig tjenstepensjon før 2020 + påslagspensjon fra 2020 + AFP/betinget tjenstepensjon + eventuelle overgangstillegg.

2019 Prop. 87 L (2018-2019) er den sentrale lovproposisjonen for ny pensjonsordning. Her lovfestes påslagspensjon i SPK med 5.7 % av pensjonsgrunnlaget opp til 12 G og ytterligere 18.1 % for inntekt mellom 7.1 og 12 G. Opptjeningen samles i en beholdning, som ved uttak ved fylte 67 år omregnes til en årlig og livsvarig pensjon gjennom levealdersjustering.

Her reguleres også betinget tjenstepensjon, med opptjening på 3 % av pensjonsgrunnlaget opp til 7.1 G for dem som omfattes av ordningen. Også denne samles i en beholdning. I tillegg lovfestes overgangstillegg for de eldste årskullene.

Prop. 41 L (2021-2022) forklarer hvorfor NAV-pensjonen fra 62 til 67 år reguleres annerledes, enn en pensjonsbeholdning som ennå ikke er tatt ut.

2023 Prop. 35 L (2023-2024) gjelder i hovedsak innføring av ny livsvarig avtalefestet pensjonsordning (AFP) for de som er født i 1963 eller senere. Den gamle AFP-ordningen går fra å være en tidligpensjons ordning for årskullene 62-67 år, men hvor man beregnet hva som var mest lønnsomt, AFP eller tjenstepensjon fra fylte 65 år. Man fikk det som var best for den ansatte. Den nye AFP ordningen er nå en livsvarig pensjonsytelse for de nye årskullene.

25. august 2023 inngås avtalen for personer med særaldersgrense, herunder særalders-påslag, tidligpensjon (66 % av pensjonsgrunnlaget, frem til fylte 67 år) og gradvis utfasing av 85-årsregelen for de som er født i 1970 til 1973. Partene var fortsatt ikke enige om fribeløpet på 1 G før avkortning av pensjon.

Meld. St. 6 (2023-2024) «Et forbedret pensjons-system med en styrket sosial profil». Modellen tar utgangspunkt i at 1963-kullet har normert pensjoneringsalder 67 år, og at aldersgrensene deretter økes gradvis fra 1964-kullet.

Prop. 102 LS (2024-2025) oppheverplikten for militært personell til å fratre på særaldersgrensen. Nå kan de i praksis fortsette til 72 år. Dette betyr at mange vil kunne få betydelig

PENSJON

BFO-SIDENE

«Er du født i 1973, blir særaldersgrensen 61 år, du kan ta ut folketrygden fra 63 år og går over fra tidligpensjon til alderspensjon ved fylte 68 år.»

mer i pensjon, enn da de måtte gå av på særaldersgrensen. Det er Forsvarets ansvar å sørge for at du får en jobb.

13. januar 2025 endres reglene for ny tidligpensjon ved å øke fribeløpet fra 1 G til 2.7 G. Senere ble plikten til å fratre på særaldersgrensen også opphevet for Forsvaret og det er nå fullt mulig for alle å jobbe frem til fylte 72 år.

2025 Prop. 108L (2024-2025) lovfestet det partene hadde inngått avtale om ovenfor. For 1963-1969-kullene med 60-års særaldersgrense må i praksis nesten alle ovenstående dokumenter ses i sammenheng. Det er derfor disse årskullene er kompliserte: én person kan være berørt av både gammel bruttoordning, ny påslagsordning, samordningsregler, overgangsregler, AFP og særaldersreglene.

Normert aldersgrense: Ved evaluering av pensjonsreformen i 2020 fant man ut at man levde lengre enn det man trodde i 2009-10. Faktisk så lever man ett år lengre for hvert tiende år, regnet fra 1964. Istedenfor å endre et komplisert forholdstall, justeringstall og delingstall som alle er et uttrykk for levealdersjustering, Stortinget har en enighet om å innføre en normert aldersgrense, som skrevet ovenfor. I prinsippet endres alle aldersgrenser i pensjonsordningen og folketrygden mht pensjon seg like mye.

Eks: Er du født i 1973, blir særaldersgrensen 61 år, du kan ta ut folketrygden fra 63 år og går over fra tidligpensjon til alderspensjon ved fylte 68 år.

Pensjonsordning for de som er født før 1963

Disse følger den gamle bruttoordningen med 66 % garanti, men pensjonen blir samordnet med pensjonen fra folketrygden (NAV) og levealdersjustert. Det er summen av pensjonen fra NAV og SPK som utgjør 66 % ved fylte 67 år. Du får ikke kompensert tidliguttak fra NAV. Samordningen er lik den vi har beskrevet for årskullene 1963-69 nedenfor.

Tidligpensjon for årskull 1963-1969

Disse årskullene omfattes både av den gamle bruttoordningen og den nye påslagsordningen, men dette merkes først ved fylte 67 år. Alle får 66 % tidligpensjon (tidligere særalders-pensjon) av pensjonsgrunnlaget når de slutter »

i forsvaret på særaldersgrensen eller ved bruk av 85-års regelen frem til fylte 67 år. Den nye påslagsordningen (fra 1.1.2020) kommer først til uttrykk når du går over til alderspensjon fra fylte 67 år. Eksempel på dette er vist nedenfor i tabell 1 og 2.

AVKORTNING AV PENSJON OPP MOT INNTEKT

Disse årskullene kan arbeide så mye de vil i privat sektor uten avkortning av tidligpensjon. De fleste, inklusive BFO, oppfattet dette til også å omfatte det nye særalderspåslaget. Vi har nå fått bekreftet at fritaket ikke gjelder særalderspåslaget, der får man avkortning dersom man har inntekt over 1 G (kr 136 549.-), 5 år etter særaldersgrensen. Ved jobb i offentlig sektor blir tidligpensjonen avkortet krone for krone ifh til inntekt, særalderspåslaget blir også avkortet som angitt nedenfor.

AVKORTNING AV SÆRALDERSPÅSLAG VED INNTEKT OVER 1 G

Særalderspåslaget blir avkortet ved inntekt i offentlig sektor 5 år etter særaldersgrensen med 1/36 del pr måned ned til null. Ved inntekt i privat sektor blir avkortningen iht denne brøken: Inntekt over 1 G (kr 136 549.-) delt på 3 x pensjonsgrunnlaget. Her er det inntekten og varigheten av inntekt i privat sektor, som avgjør hvor lang tid før du har tapt hele særalderspåslaget.

DELT LØNNSGRUNNLAG

Dersom du har hatt en midlertidig beordring (MBO) i minst 2 år, med høyere lønn enn du hadde/har ved sluttidspunktet, skal delt lønnsgrunnlag vurderes.

Tilsvarende for de som hadde tjeneste i INTOPs fra juni 2006 og utreise før 1.juli 2012. Disse fikk med seg misjons-tillegget som pensjonsgivende inntekt. Dvs. dersom du var ute i minst en måned i nevnte periode, ble dette regnet som et helt år og ble fastsatt som pensjonsgrunnlaget fra perioden. Også her skal man vurdere om man skal beregne pensjonen ifm delt lønnsgrunnlag.

Kort: Dersom den oppregulerte lønn fra MBO eller INTOPs er høyere enn sluttlønnen, skal MBO/INTOPs medregnes i pensjonen din. Dvs et oppregulert pensjonsgrunnlag fra MBO/INTOPs og ett pensjonsgrunnlag fra da og til du slutter. Det er summen av disse som blir din tidligpensjon. Forskjellen mellom MBO/INTOPs og sluttlønn må være større enn 1/48 dels G for at du skal få med deg det høyere pensjonsgrunnlaget.

LØNNSTRINN OPPHEVES – ÅRSLØNN INNFØRES

Etter at lønnstrinnene ble avviklet i staten i 2024 og erstattet med årslønn, måtte måten man beregnet delt lønnsgrunnlag endres på og dette skjedde gjennom en forskrift fra 21. mai 2026 nr. 893, men gitt virkning fra 1. mai 2024.

I korthet reguleres pensjonsgrunnlaget fra MBO/INTOPs med G-beløpet frem til 30/4-2024 og deretter blir grunnlaget lønnsjustert med konsumprisindeksen (KPI). KPI gir nor-

malt en svakere utvikling enn lønnsutvikling og det vil føre til at flere kan miste gullpensjon. Dette skyldes at grensen for når lønnen fra MBO/INTOPs ikke lengre er det høyeste, vil skje raskere, da lønnen øker raskere enn KPI.

Tar man med sikringsregelen i hovedtariffavtalene, vil det være vesentlig flere som mister gevinsten av MBO/gullpensjonen i tiden som kommer. Hvorvidt det er lønnsomt å si fra seg lønnsøkning fremover er usikkert, her må du kontakte BFO evt SPK for å få en vurdering/beregning, da dette må vurderes også opp mot sikringsregelen i hovedtariffavtalen (HTA).

SIKRINGSLØNN I HENHOLD TIL HTA

Partene i arbeidslivet inngikk en avtale på slutten av 80-tallet en avtale for å sikre at kommende pensjonister ikke skulle tape pensjon, som følge av et dårlig trygdeoppgjør. Regelen er inntatt i Hovedtariffavtalen. Sikringsregelen er omskrevet fra HTA som sier at dersom det blir et dårlig trygdeoppgjør, skal ingen få dårligere pensjon, enn de ville fått dersom de hadde gått av før trygdeoppgjøret.

Dette er altså en sikringsregel mot dårligere pensjon som følge av et lønnsoppgjør. SPK har de siste årene endret praksis (tilsynelatende) for nå brukes sikringslønn også for å beregne nedgang i lønn og dersom din siste lønn, inklusive sikringslønn er større en pensjons-grunnlaget fra INTOPs vil du ikke få gevinsten av MBO/INTOPs-pensjon. Dette har ført til at mange har fått en nedgang i pensjonsgrunnlaget fra 75 000 til 250 000 kr.

Så kan man spørre seg om SPK praktiserer sikringsregelen iht intensjonen fra da den ble innført.

UTTAK AV FOLKETRYGDEN FRA FYLTE 62 ÅR

Her opplever vi at mange får seg en stygg overraskelse når de går fra særalderspensjon/tidlig-pensjon på 66 % til alderspensjon ved fylte 67 år. Tar man dette valget må man være klar over at pensjonen fra 67 år vil gå en del ned pga at du allerede har «brukt opp» 5 år av det det var forventet at du skulle bruke fra 67 år til du dør.

Pensjonsordningen vår er innrettet slik at du får alt du har opptjent i NAV og så kompenserer SPK opp til 66 % før samordning og levealdersjustering.

Ved fylte 67 år, vil alltid SPK beregne samordning som

om folketrygden tas ut samtidig med pensjonen fra SPK (ved fylte 67 år), uavhengig av om du tar ut folketrygden fra 62 år mm.

All inntekt før 2020 er oppgjort iht til den gamle ordningen, mens opptjeningen i påslagsordningen gjelder fra 2020. Dvs. dersom du tar ut folketrygden ved fylte 62 år og du har mange år i påslagsmodellen vil konsekvensen bli lavere, enn den var i den gamle ordningen.

Gjeninntreden etter permisjon

Som en konsekvens av ny pensjonsordning innført 1.1.2026, har SPK uttrykt at ordningen der man kunne gå av med permisjon uten lønn ved fylte 55 år, dersom summen av alder og tjenestetid på dette tidspunktet ble 85 år, uten å gjeninntre opphører.

Dette gjør SPK, uten at virksomheten eller medlemmene er endret om praksis endringen, i motsetning da man endret praksis mht INTOPs der Forsvaret og politiet fikk 6 måneders varsel om en praksisendring.

«Dersom du har hatt en midlertidig beordring (MBO) i minst 2 år, med høyere lønn enn du hadde/har ved sluttidspunktet, skal delt lønnsgrunnlag vurderes.»

BFO finner dette betenkelig og juridisk krevende. Her innfører man en lov, med tilbakevirkende kraft, som også rammer de som allerede er ute på permisjon.

SPK mener at det er kun permisjoner etter Statens permisjonsavtale, som gir rett til å gå direkte over på alderspensjon. Vi har fremmet spørsmål til SPK om hva med permisjoner etter Hovedavtalen, Arbeidsmiljøloven, sykdom og fravær etter lov om folketrygd. Svarene vil bli gitt i neste utgave av Offisersbladet.

Neste utgave

Der blir pensjonsordningen beskrevet på tilsvarende måte for alle som er født i 1970 og senere.

Vi ønsker alle våre lesere en riktig fin høst!

DRONNUR 2D Dronedeteksjon på avstand

dspnor.com

PRECISION STRIKE

From Air,
Land & Sea

KONGSBERG

NSM & JSM MISSILES

Protecting People and Planet

Selected by:

www.kongsberg.com

KAFO-SIDENE

«Ingen kan med sikkerhet
fastslå hvilke langsiktige
konsekvenser det får å fjerne
Narvik-turen.»

Det har en kostnad å kutte kadettene
reise til Narvikfjellene, skriver Jonas
Hyggen Viken. Bildene er fra turen i 2025
(Alle foto: privat)

Hva koster det oss å spare?

Det er forskjell på å lese om krig og å stå i terrenget der den fant sted.

AV KADETT **JONAS HYGGEN VIKEN**, KRIGSSKOLEN
LEDER, KAFO

August 2025 fulgte vi felttoget i Narvikfjellene i 1940 gjennom områdene der kampene sto. Historiker Knut Werner Hagen fortalte detaljert om stridskontakter, mitraljøser som ble dratt opp fjellsider i våt snø, og soldatene som befant seg der. Vi fikk vite navnene deres, hva de gjorde, og hvor noen av dem falt. Da vi sto med tomhylser fra kamphandlingene under føttene, ble historien noe mer enn pensum. Betydningen av «Alt for Norge» sluttet å være et motto og ble et konkret eksempel for hva mennesker før oss ofret.

Turen ble avsluttet ved minnelunden på Narvik gravlund,

med kransenedleggelse og ett minutts stillhet for dem som mistet livet. Vi samlet oss også i Narvik kirke til opplesning av «De beste» og sang «Ja, vi elsker». Jeg husker godt tårene på kinnene til medkadettene mine da vi gikk ut av kirken. Selv satt jeg igjen med mange refleksjoner rundt mitt eget valg av profesjon og hva det valget krever.

MER ENN EN TUR

Jeg forteller ikke dette for å skrive et tilbakeblikk på en fin studietur. Jeg forteller det fordi kadettene på andre året ved Krigsskolen ikke får den samme erfaringen i år. Som »

følge av innsparinger ved Forsvarets høyskole, hvor særlig reiseaktivitet blir rammet, er feltstudien til Narvik tatt ut av opplegget. Om dette bare gjelder årets kull eller blir en varig endring, er uvisst.

Jeg forstår at FHS står i en økonomisk situasjon som krever prioriteringer. Jeg har også respekt for at dette neppe er en beslutning som er tatt lett på. Alle organisasjoner må forholde seg til rammene de får. Dette er derfor ikke et argument for at en bestemt reise skal skjermes, eller en påstand om at gode offiserer ikke kan utdannes uten en tur til Narvik.

Men når det som fjernes, er nettopp det som vanskeligst lar seg måle i karakterer og studiepoeng, er det grunn til å spørre om hele kostnaden er tatt med i regnestykket.

BINDER KULLENE SAMMEN

Offisersutdanningen er ikke bare en bachelorgrad. Den er en profesjonsutdanning. Vi skal ikke bare tilegne oss kunnskap og bestå eksamener. Vi skal utvikle dømmekraft, profesjonsidentitet og et reflektert forhold til ansvaret vi en dag vil få for andre mennesker. Mye av den viktigste utviklingen foregår derfor inne i kadettens hode, og resultatet lar seg ikke alltid dokumentere i et regneark.

Ingen kan med sikkerhet fastslå hvilke langsiktige conse-

«Tapet av en erfaring, en felles referanse eller en refleksjon som kunne vært med på å forme en fremtidig offiser, er langt vanskeligere å dokumentere.»

kvenser det får å fjerne Narvik-turen. Det vi kan si, er at det ikke bidrar til å styrke kadettene refleksjon rundt profesjonen. Samtidig forsvinner en felles erfaring som binder kullene sammen, forankrer dem i profesjonens historie og gjør det rett og slett vanskeligere å holde krigens alvor på avstand.

Det kan godt finnes rimeligere opplegg som gir tilsvarende effekt. Disse bør i så fall ønskes velkommen. Et alternativ bør derimot være på plass før man fjerner det eksisterende opplegget. Kadettene bør få vite hvilken utfordring bortfallet skaper, hvordan det samme målet skal nås på en annen måte, og hvordan FHS vil sikre at profesjonsdanningen fortsatt blir ivaretatt. Så langt er svært lite av dette kommunisert til oss.

TAPET AV EN ERFARING

Jeg ber ikke FHS om å slutte å spare. Jeg ber heller høyskolen vise at den ser hele kostnaden ved måten det spares på. En spart krone er enkel å synliggjøre. Tapet av en erfaring, en felles referanse eller en refleksjon som kunne vært med på å forme en fremtidig offiser, er langt vanskeligere å dokumentere.

Jeg avslutter derfor med følgende påstand; det som ikke kan telles, må likevel tas med i regnestykket. ■

PS!

Les tilsvaret til Forsvarets høyskole på side 66.

Jonas Hyggen
**LEDER AV KADETTENES
FELLESORGANISASJON (KAFO)**
kafo@bfo.no

Nordea

Medlemstilbud på billån fra Nordea

Som medlem av BFO får du et av Norges beste billån, med rente fra 6,35 %

Søk lån til bil, MC og caravan på nordea.no/billån

Priseksempel: Eff. rente 8,16 % kr 150.000 o/5 år.
Etableringsgebyr kr 2.200 kost. 31.937 tot. kr 181.937

Viktige erfaringer, nødvendige prioriteringer

Kadett Jonas Hyggen Viken løfter en viktig diskusjon når han spør hva det koster å spare.

AV **ENDRE NEDBERG**, KOMMUNIKASJONSSJEF VED FORSVARET HØGSKOLE

Det er et spørsmål Forsvarets høyskole også må stille seg når vi gjør prioriteringer som påvirker utdanningen av fremtidens offiserer.

La det derfor ikke være tvil: Erfaringene fra Narvik, felttoget i 1940 og den betydningen disse hendelsene har for vår profesjon, er viktige. Feltstudier der kadetter får oppleve historiske hendelser i terrenget hvor de fant sted, gir en læring og refleksjon som er vanskelig å fullt ut gjenskape i auditoriet. Mange generasjoner kadetter har tatt med seg sterke inntrykk og verdifulle refleksjoner hjem fra slike studier.

Det er nettopp derfor beslutningen om å ikke gjennomføre årets Narvik-studie ikke handler om at militærhistorie eller profesjonsidentitet er blitt mindre viktig.

Forsvarets høyskole er en del av forsvarssektoren og må, på samme måte som resten av sektoren, tilpasse aktivitet og ambisjoner til de økonomiske rammene vi til enhver tid er gitt. Når slike prioriteringer gjennomføres, får de konsekvenser. En av konsekvensene i år er at enkelte reisebaserte undervisningsaktiviteter er redusert.

Det er også viktig å understreke at beslutningen ikke er særskilt rettet mot Narvik-studien eller undervisningen i militærhistorie. Reduksjonen er en del av et bredere bilde hvor flere aktiviteter ved både Krigsskolen og Forsvarets høyskole er blitt redusert, endret eller tatt ut som følge av de økonomiske rammene vi må forholde oss til. Narvik-studien er derfor én av flere aktiviteter som er berørt. Prioriteringene er gjort på tvers av virksomheten, og konsekvensene merkes i flere deler av utdanningen enn denne enkeltstående studien.

«Historien om Narvik skal fortsatt være en del av utdanningen.»

Kadett Viken peker på at profesjonsutdanning handler om mer enn studiepoeng og karakterer. Det er vi enige i. Offisersutdanningen skal utvikle kunnskap, ferdigheter, holdninger og dømmekraft. Den skal bidra til å forme ledere som forstår alvoret i den profesjonen de har valgt. Historie, tradisjoner og refleksjon rundt militær profesjon er derfor fortsatt sentrale elementer i utdanningen ved Krigsskolen.

Samtidig må vi erkjenne at profesjonsdanning ikke kan

knyttes til én enkelt aktivitet alene. Narvik-studien har hatt stor verdi, men profesjonsidentiteten til norske offiserer skapes gjennom summen av utdanningen, møtet med instruktører og medkadetter, feltøvelser, lederutvikling, etikkundervisning, militærhistorie og erfaringer gjennom tre år ved Krigsskolen.

Vi har forståelse for at kadetter etterspør informasjon om hvordan læringsmålene fra Narvik-studien skal ivaretas når selve reisen utgår. Det er et legitimt spørsmål. Forsvarets høyskole har et ansvar for å tydeliggjøre hvordan sentrale læringsmål innen militærhistorie, profesjon og refleksjon videreføres gjennom øvrige deler av utdanningen.

Endre Nedberg er kommunikasjonssjef ved Forsvarets Høyskole.

Samtidig setter vi stor pris på engasjementet kronikken uttrykker. Offisersprofesjonen trenger mennesker som reflekterer over utdanningen sin, stiller spørsmål ved prioriteringer og bidrar til faglig debatt. Det er et sunnhetstegn at kadetter engasjerer seg i hvordan utdanningen utvikles.

Vi deler derfor kanskje mer av utgangspunktet enn det kronikken kan gi inntrykk av. Også vi er opptatt av de verdiene som er vanskelige å måle. Også vi

mener at historie, tradisjon og profesjonsforståelse har stor betydning. Utfordringen ligger i å ivareta disse verdiene innenfor de rammene Forsvarets høyskole er gitt.

Vi har forståelse for at bortfallet av Narvik-studien oppleves spesielt fordi aktiviteten har vært en sterk og synlig del av officersutdanningen gjennom mange år. Samtidig står vi overfor et ansvar for å forvalte begrensede ressurser på en måte som ivaretar utdanningen som helhet. Når vi har måttet prioritere, har det ikke vært mellom Narvik og alt annet, men mellom en rekke verdifulle aktiviteter som alle bidrar til å utvikle fremtidige offiserer.

Kadett Viken avslutter med at det som ikke kan telles, likevel må tas med i regnestykket. Det er et perspektiv vi kjenner oss igjen i. Nettopp derfor må vi kontinuerlig vurdere hvordan vi best kan utvikle fremtidens offiserer, også når vi står overfor krevende prioriteringer.

Historien om Narvik skal fortsatt være en del av utdanningen. Oppgaven vår er å sikre at læringen, refleksjonen og profesjonsforståelsen består, også når enkelte aktiviteter må gjennomføres på andre måter enn tidligere. ■

Når kroppen eller hodet sier stopp

Alle kan havne i perioder der det blir for mye, enten det handler om helse, jobb eller livet ellers. Med BFO Helseforsikring gjennom If står du ikke alene når det skjer.

Du får rask utredning og behandling hos private spesialister og sykehus, og mulighet til å snakke med psykolog når det trengs – ansikt til ansikt eller på video. Ved akutte krisesituasjoner kan du også få psykologisk førstehjelp uten henvisning.

I tillegg får du tilgang til appen «Overvinne», et digitalt verktøy utviklet av psykologer, med øvelser, videoer og artikler du kan bruke i ditt eget tempo, helt uten henvisning.

Vil du vite mer? Les mer på if.no, eller ring oss på 21 49 24 00

I samarbeid med

Når personellet ikke får gjort jobben sin

Forsvaret investerer for vekst, og i bygg og beredskap. Uten tilstrekkelig aktivitet risikerer vi å svekke personellet og kompetansen som skal gi investeringene operativ effekt.

AV **RUNE ISVIK OG HÅKON WIDERØE**,
TILLITSVALGTE I HÆREN FOR BFO

Forsvaret og Hæren står midt i en historisk oppbygging. Nye investeringer i materiell, infrastruktur, ammunisjon og beredskap er nødvendige i en mer alvorlig sikkerhetspolitisk situasjon. Samtidig møter BFO medlemmer som opplever mindre rom for trening og øving.

Vårt hovedbudskap er enkelt: Hæren kan ikke lykkes med veksten dersom aktivitet over tid blir salderingsposten. Aktivitet er nødvendig for å beholde personell, utvikle erfaringsbasert kompetanse og omsette investeringer i operativ evne.

AKTIVITET FÅR FOLK TIL Å BLI

Når BFO besøker avdelinger, går ett budskap igjen: Medlemmene ønsker å gjøre jobben de er utdannet og ansatt for. De vil ikke sitte på kvarteret i griskrendte strøk. De vil trene, øve, utvikle faget sitt og løse oppdrag sammen med avdelingen. For mange er muligheten til å utøve profesjonen en viktig grunn til at de valgte Forsvaret, og en forutsetning for at de vil fortsette en karriere i Forsvaret.

Flere medlemmer beskriver en gradvis reduksjon i aktivitetsnivået sammenlignet med årene før 2021. Fra 28-32 døgn til å nå kompetansemål, er antall øvingsdøgn redusert til rundt 12 døgn. Denne reduksjonen i aktivitet gjør det krevende, om ikke umulig, å nå fastsatte mål. Aktiviteten er lavere enn det som tidligere var normalt

i mange avdelinger. Samtidig som forventningene til beredskap, kompetanse og operativ evne består.

Ett år med redusert aktivitet kan håndteres. Utfordringen oppstår når aktivitetsnivået over tid blir lavere enn det som kreves for å bygge erfaring, opprettholde ferdigheter og utvikle neste generasjon ledere og spesialister. Da blir konsekvensene av lav aktivitet mer alvorlige enn «bare» trivsel.

Det kan også svekke evnen til å beholde dem som skal fylle framtidens nøkkelstillinger.

KOMPETANSE KAN IKKE ETTERBESTILLES

Forsvaret bygger i hovedsak sin egen kompetanse. Det gjelder særlig den erfaringsbaserte kompetansen som utvikles gjennom utdanning, trening, øving og gradvis større ansvar. En bataljonssjef utvikles ikke gjennom ett kurs. Veien dit tar 15 til 20 år. Allerede nå sliter Hæren med kompetanse innenfor både OR og OF i gradsjiktet OR6/OR7 og Kapt/Major.

Hver stilling i karriereløpet er et tidsavgrenset utviklingstrinn. Personellet har gjerne to til tre år i en rolle før neste stilling. I denne perioden skal bestemte kompetansemål nås, og erfaring skal bygges gjennom reell aktivitet. Dersom planlagt trening og øving ikke gjennomføres, kan den tapte erfaringen vanskelig hentes inn senere. Viktige erfaringer fra rollen uteblir. Det er erfaringer som skal danne grunnlaget for gode prestasjoner i senere stillinger. Vi risikerer derfor at personellet på papiert har kompetansen, men ikke i realiteten.

Konsekvensen blir ofte ikke synlig med en gang. Den kan komme flere år senere, når Forsvaret trenger bataljonssjefer, sjefssersjanter, stabsoffiserer og fagspesialister som skulle ha fått avgjørende erfaring tidligere i karrieren. Materiell kan anskaffes når produksjon og leveranser tillater det. Tapte tid i kompetanseutviklingen kan ikke kjøpes tilbake.

LANGTIDSPLANEN GIR INGEN GARANTI FOR TID

Langtidsplanen legger opp til en gradvis oppbygging der målene skal være nådd i 2036. Veksten og målene innen struktur, materiell og kapasitet ligger derfor flere år fram i tid. Utfordringen er at sikkerhetssituasjonen ikke nødvendigvis følger den samme tidslinjen.

En alvorlig krise eller krig kan komme lenge før 2036. Forsvaret må da løse oppdragene med den bemanningen, treningen og kompetansen som

faktisk er tilgjengelig. Spørsmålet blir derfor om tempoet i kompetansebyggingen er tilstrekkelig hvis Forsvaret må levere på et høyere nivå og tidligere enn planlagt.

Derfor kan ikke trening og øving betraktes som noe som enkelt kan tas igjen senere. Kompetansen som kan bli avgjørende i morgen, bygges gjennom erfaringene personellet får i dag.

ET FORSTÅELIG, MEN KREVENDE PARADOKS

Forsvarssjefen og sjef Hæren prioriterer innenfor rammene Stortinget vedtar. De senere årene har materiell, beredskap og oppbygging av lagre fått høy prioritet. Det er forståelig. Samtidig beskriver mange medlemmer et paradoks: Aktiviteten er redusert, mens det fortsatt meldes om utfordringer med tilgjengelig materiell, utstyr, reservedeler og ammunisjon. Lagrene oppleves heller ikke som fullt oppbygd.

Det betyr ikke nødvendigvis at prioriteringene er feil. Anskaffelser tar tid, leveransekjedene er presset, og effekten av investeringene kommer ikke alltid umiddelbart. Likevel må konsekvensene diskuteres når aktiviteten reduseres over flere år, samtidig som gevinsten ennå ikke fullt ut oppleves ute i avdelingene.

Forsvarssjefen har tidligere pekt på at bedre operativ evne ikke bare handler om mer pen-

ger. Prioritering, organisering, ledelse og god ressursutnyttelse er avgjørende. Samtidig er det legitimt å spørre om rammene er tilstrekkelige når Forsvaret skal vokse, fylle lagre, ta i bruk nytt materiell, øke beredskapen og utvikle flere erfarne ledere og spesialister samtidig.

EN OPPFORDRING TIL HANDLING

BFO oppfordrer Hæren, forsvarsledelsen og politiske myndigheter til å synliggjøre hvordan nødvendig trening, øving og kompetanseutvikling skal sikres gjennom hele oppbyggingen av Forsvaret. Det bør settes tydelige forventninger til aktivitet i de enkelte stillingene, følges opp om kompetansemål faktisk nås, og redegjøres åpent for konsekvensene dersom rammene ikke gjør dette mulig.

Forsvaret og Hæren står ikke bare i fare for å mangle materiell. Vi står i fare for å miste tid: tid til å utvikle ledere, spesialister og avdelinger. Langtidsplanen peker mot 2036. Virkeligheten gir ingen garanti for at vi har så god tid.

Hvis ambisjonene står fast, må forutsetningene følge med. Aktivitet, trening og øving må behandles som en investering i beredskap, ikke som en kostnad som kan utsettes. Spørsmålet er derfor ikke bare om Norge har råd til å investere i kompetansen.

Spørsmålet er om Norge har råd til å la være. ■

I flere avdelinger i Hæren har antall øvingsdøgn har gått betydelig ned de siste årene. Det er ikke bærekraftig, skriver Rune Isvik og Håkon Widerøe i BFO. Her ser vi en CV-90 bombekastervogner under en øvelse (Foto: Sondre Mosdal/Forsvaret).

«Tror du jeg kommer til å dø?»

Lars fikk fem uker til å gjøre ukrainere klare til krigen. Det var noe av det mest meningsfulle, og verste han har gjort i livet sitt.

TEKST & FOTO ØYVIND FØRLAND OLSEN

Jeg trodde min største frykt var å miste noen i laget. Så fant jeg ut at det jævligste var å miste folk og ikke være der selv. Vi har jo tatt et valg om å være soldater. Det hadde ikke de.

– De gjorde den jobben i Ukraina som vi må være klare til å gjøre her hjemme.

KLARE TIL KRIG

Det sier «Lars», som av sikkerhetshensyn og i samråd med Forsvaret, anonymiseres. Våren 2024 han var en del av et oppdrag som han beskriver som det mest meningsfulle han har gjort i livet.

I England skulle han og resten av de norske instruktørene trene ukrainere i soldatferdigheter slik at de stilte best mulig forberedt på det som ventet dem.

– Vi kunne ikke, og vi ville ikke la de vi trente gå én dag uten at vi var der. Det har ikke noe å si om du er dårlig og har feber. Det de møter er uansett så mye hardere, sier han.

I løpet av kontingenten i Operasjon Interflex trente den norske instruktøren hundrevis av ukrainske soldater. Noen av dem vet han at har blitt drept i krigen i Ukraina.

– Vi måtte strekke strikken lenger enn det vi gjør med norske rekrutter med tanke på skyt- »

Den norske instruktøren forteller at det var stor variasjon i militær erfaring blant de ukrainske soldatene, og enkelte slet med fysiske og psykiske skader. Her ser vi en ukrainsk soldat under et simulert drone- og artilleri-angrep i England i Operasjon Interflex (Foto: Samuel Andersen/Forsvaret).

OPERASJON INTERFLEX

Her ser vi ukrainske soldater som nettopp har ankommet England og den forestående fem uker lange opptreningen i 2024. (Foto: Kristian Kapelrud/Forsvaret).

Flere tusen ukrainere har blitt trent i soldatferdigheter av norske instruktører. Her ser vi en av de norske instruktørene under en kontingent i 2025 (Foto: Hermine Heier/Forsvaret).

tergravskrig, droner og vise hvordan de kunne «ta ut» pansrede kjøretøy.

Vi skulle trene de på et stridsfelt som var mest mulig likt det de ville møte etter fem uker med trening sammen med oss.

NOEN HADDE INGEN ERFARING

Lars har satt seg ned på en stol utenfor Akershus festning. En time tidligere fortalte han en forsamling om opplevelsene som soldat og instruktør. Han sier at enkelte av ukrainerne knapt hadde holdt i et våpen før de møtte til opptrening. Andre hadde helseplager som ville diskvalifisert dem som stridsdyktige – under normale omstendigheter.

Men hvem som skulle kjempe, var ikke opp til de norske instruktørene i den HV-ledete operasjonen Interflex, forklarer han.

De hadde ansvaret for opplæringen, men ikke kommandomyndighet over soldatene. De skulle lære dem å krige.

Men krigen måtte de utkjempe selv.
– Av de vi trente i England var det noen som var i ok form, til de som gikk på blodtrykksmedisiner. Da måtte vi måtte sørge for at de tok det hver dag før vi trente.
– Noen hadde absolutt ingen militær erfaring,

«Da vi fikk spørsmål om vi trodde de skulle dø, kunne vi ikke svare annet enn at det visste vi ikke.»

og skulle kanskje heller ikke ha vært der i form av skader og hvordan vi oppfattet de som personer. Selv om ikke vi er psykologer, var det vår oppfatning vi at enkelte av de som vi instruerte ikke skulle ha vært der (under opplæring i England, journ. anm).

REDDE FOR Å DØ

I løpet av fem uker skulle Lars og resten av de norske instruktørene sørge for at de ukrainske soldatene fikk best mulig sjanse til å klare seg i krigen.

De skulle lære noe av det Forsvaret bruker 12-18 måneder å formidle til norske soldater i første-gangstjenesten. Det var en komprimert opptre-

Operasjon Interflex

- » Ble avsluttet 6. juni 2026
- » Heimevernet ledet oppdraget som varte i 1200 dager
- » Rundt 8000 ukrainske soldater, spesialister og ledere har fått opptrening i operasjonen
- » De norske instruktørene var blant annet ansatte i Forsvaret, reservister og folk med sivile jobber

Kilde: Forsvaret

ning til krig der sannsynligheten for å bli drept eller skadet var høyst til stede.

Det var både de norske instruktørene og de ukrainske soldatene fullstendig klare over.

«Har vi gitt alt?»
«Kommer vi noen gang kommer til å se dem igjen?»

«Hvor skal de nå?»
Lars forteller om spørsmålene som tynget de norske instruktørene da de ukrainske soldatene var på vei tilbake til krigen. Dagene da de skulle ta farvel var noen av de verste han har opplevd.

– Noen fortalte at de savnet familien sin, og at de var redde for å dø. Det var jo også de som kom bort til meg og fortalte at de fryktet at barna var drept. Det var enkelte som var utrolig redde for å dø så da du sendte dem på bussen (på vei tilbake til Ukraina, journ. anm.).

– Hva sa du til dem da?
– Da vi fikk spørsmål om vi trodde de skulle dø, kunne vi ikke svare annet enn at det visste vi ikke. «Hvis du gjør de tingene vi har prøvd å lære deg da har du en mye større sjanse for å holde ut mye lenger». Du prøver bare å gi de selvtilit ved å vise at vi er rolig og fattet, og formidle at «Dette kan dere!». Men du føler på at de har en forståelse av at de ikke vet helt hvordan det skal gå.

Den norske instruktøren forteller at tiden i England med de ukrainske soldatene, var det mest meningsfulle han har gjort. – Noen fortalte at de savnet familien sin, og at de var redde for å dø, sier han (Illustrasjon laget av KI).

– Noen av ukrainerne sto og gråt, og nesten alle instruktørene var helt knekt, sier den norske soldaten.

MÅTTE BYGGE RELASJONER

Selv om det var lettere å forsøke å koble av følelsene, forteller Lars at det var viktig å bygge opp en personlig relasjon til ukrainerne som skulle tilbake for å kjempe for hjemlandet. For den norske soldaten som fortsatt jobber i Forsvaret, var det viktig å lære seg navnene til hver enkelt av de han instruerte.

De kom med et nummer, men ble etter hvert individer der Lars ville lære navnene til hver enkelt. Og ble stridsløypene med høye smell for tøft for soldatene, der enkelte slet med krigstraumer, måtte han og makkeren lede foran som eksempel.

– Jeg har kommet tett på mange av de soldatene jeg har trent i Norge. Hvorfor skal jeg ikke da gjøre det samme med ukrainerne vi trente. De trengte jo det virkelige. Det en stor forskjell om du tenker at du skal lære ukrainerne noe, i motsetning til at du skal lære «Maksym», «Dima» og «Pavel» dette.

– Det er jo tungt når de reiser og du vet at du mest sannsynlig aldri ser dem igjen. Samtidig er jeg veldig glad for at jeg valgte å gjøre det på den måten, og at jeg fikk muligheten til å bli kjent med dem.

Maja Andersen har skrevet har intervjuet sju instruktører som har deltatt i Operasjon Interflex. – Selv om instruktørene kanskje ikke sto i fare for å miste livet, er belastningen så høy at vi er nødt til å ta vare på dem, sier hun.

«Folk har sagt opp jobben fordi de ikke fikk lov av arbeidsgiver å reise tilbake til England.»

Forsvarets høgskole. Den undersøkte hvordan norske instruktører ble påvirket av samhandlingen med ukrainske soldater i Interflex.

«Instruktørene befant seg i et spenn mellom profesjonelle krav om profesjonell distanse til de ukrainske soldatene, en uunngåelig omfattende relasjonell involvering, og strukturelle begrensninger», het det i noen av funnene i masteroppgaven.

Major Andersen, som er nestkommanderende ved Forsvarets hundescole, har selv opplevd hvordan det å bygge relasjoner under internasjonale operasjoner, kan sette spor.

Hun kjenner seg igjen i beskrivelsene fra den norske instruktøren som var én av sju hun intervjuet i forbindelse med masteroppgaven.

– Jeg var på mentoringsoppdrag i Kabul Afghanistan hvor jeg hadde ansvar for å mentore en gruppe kvinner i spesialpolitiet. Jeg ble fryktelig glad i dem, og det var krevende da Kabul falt og ikke vite hvordan det gikk med dem.

– På en måte vil jeg vite hvordan det gikk, men samtidig er jeg er klar over at svaret kan være veldig tungt, sier Andersen.

SA OPP JOBBEN

– Var det det noe som overrasket deg i arbeidet med masteroppgaven?

– At voksne menn med familie og barn sier at dette var noe av det mest meningsfulle de hadde gjort i hele sitt liv. Folk har sagt opp jobben fordi de ikke fikk lov av arbeidsgiver å reise tilbake til England. En av de jeg intervjuet som hadde erfaring fra Afghanistan, rak og EFP (Enhanced forward presence), fortalte at det var Interflex som var det mest meningsfulle han hadde bidratt til i sin militære karriere, sier Andersen. ■

Intervjuet norske instruktører:

– Vi er nødt til å ta vare på dem

Maja Andersen har undersøkt hvordan Operasjon Interflex påvirket norske instruktører.

Jeg tenkte kanskje at det var bilder, historier og det som kan kalles sekundærtraumatisk (ikke egenopplevd journ. anm.) som skulle påvirke instruktørene. Men det var jo først og fremst relasjonene som ble etablert som var utfordrende, sier Andersen.

– Selv om instruktørene kanskje ikke sto i fare for å miste livet, er belastningen så høy at vi er nødt til å ta vare på dem, og følge de opp på lik linje med norske soldater fra andre internasjonale operasjoner, fortsetter Andersen.

KJENNER SEG IGJEN

I desember 2025 leverte hun fra seg masteroppgaven «Når andres krig blir egen erfaring» ved

ROYALE

BRIAN JAMES TRAILERS

Built for the mission. Engineered without compromise.

Hos Royale Nordic AS utvikler og bygger vi spesialhengere som ikke finnes i standardkataloger. Hver løsning er konstruert fra bunnen av for kundens behov – enten det gjelder forsvar, beredskap, industri, energi eller krevende ekspedisjoner.

Vi kombinerer innovativ konstruksjon, robust nordisk design og kompromissløs kvalitet for å levere hengere som fungerer der andre løsninger kommer til kort.

Det du ser hos Royale Nordic, finner du ingen andre steder. Fordi vi ikke følger standarder – vi skaper dem.

Royale Nordic AS – Custom Built. Mission Ready.

ROYALE
NORDIC

+4790016227

www.alro.no

post@alro.no

ROYALE
NORDIC

PELI™ TRANSPORTKASSER

Optimal beskyttelse – designet for de tøffeste forhold!

SE
UTVALGET

SPESIAL-
MODELLER

HVORFOR VELGE PELI™

- + Enormt utvalg av vanntette, uknuselige, støtdempende og støvtette kasser med livstidsgaranti
- + Skreddersydde transportkasser på spesialmål
- + Spesialmodeller utviklet for Forsvaret
- + Godkjenner: IP67, STANAG 4280 og DEF-STAN 81-41
- + Kasseinnredning tilpasset ditt behov, produsert i våre lokaler

Økonomien i dronekrigføring

Trusselen fra ubemannede luftfartøyer (UAV-er) har utviklet seg fra et marginalt problem til en stor utfordring for væpnede styrker over hele verden. Dette er spesielt tydelig i Ukraina, hvor rimelige droner brukes effektivt mot infrastruktur, mekaniserte styrker og individuelle soldater.

Den sentrale utfordringen er ikke bare teknologisk, men også økonomisk: NATO og dens allierte kan ikke bære kraftig motvirke droner som koster hundrevis eller tusenvis av euro med missiler som koster hundretusenvis eller til og med millioner. Den avgjørende faktoren er derfor evnen til å opprettholde et gunstig kostnads-nytte forhold samtidig som man forsvaret i stor skala.

Effektiv GBAD er avhengig av tre kjerneelementer: sensorer, kommando- og kontrollsystemer og effektorer. Selv om avanserte radarer, som Giraffe 1X, kan oppdage selv de minste lufttruslene, krever det kraftige C2-systemer som i økende grad forbedres av AI og sanntidsbehandling for å omdanne data til beslutninger.

Bekjempelse av droner handler ikke lenger om individuelle systemer. Suksess avhenger av en tilkoblet arkitektur som integrerer sensorer, skytter og elektronisk krigføring – noe som muliggjør raskere beslutninger, raskere engasjementer og et bedre kost/nytte forhold

Ukrainas erfaring viser at C-UAS er i ferd med å bli en økonomisk utmattende konkurranse. Selv om en drone kan skje bare koster noen få hundre euro, kan avanserte forsvarssystemer koste millioner og ofte kreve lange produksjonstider.

For å møte denne utfordringen utvikler Saab «Nimbrix», et rimelig «fire and forget»-missil designet spesielt for «counter-drone»-operasjoner. Missilet har en rekkevidde på 2–4 kilometer og bruker en aktiv søker og et «air-burst»-stridshode som er i stand til å bekjempe dronesvermer. Systemet er designet for både enkle C-UAS systemer og integrering i større luftforsvarssystemer

Adaptiv Innovasjon

Ukraina har vist at dronekrigføring utvikler seg på en fundamentalt annerledes tidslinje. Innovasjonssykluser måles i uker, mens taktikker og ISR- evner endres med noen få måneders mellomrom. For å holde tritt må C-UAS behandles som en adaptiv evne – kontinuerlig integrert, testet, oppdatert og utplassert.

I moderne krigføring er tilpasningshastighet like viktig som teknologien i seg selv. Saab forkorter gapet mellom erfaring fra slagmarken og industriell respons, og omdanner raskt lærdommer til nye kapabiliteter.

Et eksempel er Loke. Utviklet og operativt på bare 84 dager, kombinerer den Giraffe 1X, lette SHORAD-baserte C2- og Trackfire-effektorer til en mobil, skalerbar C-UAS-kapasitet. Loke, designet rundt åpen arkitektur, ble utplassert under et NATO-opdrag i Polen og fortsetter å utvikle seg mot nye trusler samtidig som den beskytter styrker i bevegelse.

C-UAS har blitt et kappløp mot tiden. Den avgjørende fordelen ligger ikke bare i overlegen teknologi, men også i evnen til raskt å integrere nye kapasiteter, tilpasse taktikker og utvikle seg raskere enn trusselen.

saab.no

Nærkamp: Våpenteknikker i militære operasjoner

Den som mister våpenet, har som regel tapt kampen – og potensielt bevæpnet fienden.

»

Andreas Lødøen
TIDLIGERE
FAGANSVARLIG FOR
NÆRKAMP I FORSVARET

Lødøen (30) er en av få mesterinstruktører i nærkamp. Han har tidligere vært på landslaget i Mixed Martial Arts (MMA) og har i tillegg konkurrert i bryting, thaiboksing og brasiliansk jiu-jitsu.

Å trene nærkamp med våpen eller våpenlignende gjenstander, gjør risikoen for skader større. Bruk beskyttelsesutstyr (tannbeskytter, hansker, og hodebeskyttelse der det er relevant, skriver Andreas Lødøen. Her ser vi gardister som trener nærkamp med våpen. Foto: Marthe Brendefur/Forsvaret

«De færreste av oss har prøvd å holde på en rifle mens en annen sterk person gjør alt for å ta den fra oss.»

De to siste utgavene av Brytepunktet har handlet om unnskyldninger. Først de vi bruker selv for å slippe nærkamptrening, deretter den institusjonelle varianten, der systemet skylder noe tilbake til dem som faktisk møter på matta. Nå vender jeg tilbake til faget. I den første artikkelen i denne spalten delte jeg nærkamp inn i fire kategorier: (1) slagteknikker, (2) bryting og bakkekamp, (3) våpenteknikker og (4) scenariotrening. Tre av dem har fått sin egen treningsuke. Denne utgaven handler om den fjerde og siste: våpenteknikker.

Med våpenteknikker mener jeg alt i nærkamp som handler om våpen. Det vil si å beholde kontroll på eget våpen når noen prøver å ta det (våpenretensjon), å ta det tilbake når du har mistet grepet, å bruke våpenet som slagvåpen når det ikke kan eller bør skytes, overgangen fra bryting og slag tilbake til skyting, samt forsvar mot og bruk av kniv, bajonett og improviserte våpen. Som i de tidligere artiklene bruker jeg en del fagterminologi, og noen engelske uttrykk der gode norske ekvivalenter mangler.

I utgaven om unnskyldninger skrev jeg at nærkamp i militær sammenheng ofte handler om å kjempe seg tilbake til våpenbruk: komme seg på beina, beholde kontroll på våpenet, skape rom og kunne skyte fra ugunstige stillinger. Denne artikkelen er den setningen utbrodert.

HVORFOR TRENE VÅPENTEKNIKKER?

Min påstand er at en soldat nesten aldri havner i ubevæpnet nærkamp. Han eller hun havner i nærkamp med et våpen i hendene, på ryggen, i hylsteret eller på bakken en armlengde unna – og som oftest har fienden det samme. Det er dette som skiller militær nærkamp fra kampsport. Slag, bryting og bakkekamp er grunnmuren, men våpenet er grunnen til at vi bygger huset. Situasjonene der dette oppstår, er de samme som jeg har beskrevet tidligere: trange rom og korridorer, stillingssystemer og skyttergraver, i og rundt kjøretøy, på vaktposter og ved veikontrollposter. På disse avstandene er det tre ting som avgjør utfallet:

• **Beholde våpenet:** Den som mister våpenet, har som regel tapt kampen – og potensielt bevæpnet fienden. Våpenretensjon er derfor den viktigste enkeltferdigheten i militær nærkamp. Den er også den mest

oversette, fordi de færreste av oss har prøvd å holde på en rifle mens en annen sterk person gjør alt for å ta den fra oss.

• **Bruke våpenet uten å skyte:** Våpenet kan feilfunksjonere, være tomt, eller være uaktuelt å avfyre fordi egne eller sivile står i skuddlinjen, fordi avstanden er for kort til at du får det opp, eller fordi engasjementsreglene (ROE) ikke tillater det. Da er rifla fortsatt et fire kilos slagvåpen med harde kanter. Pipestøt, magasinøst og kolbestøt handler ikke nødvendigvis om å vinne nærkampen med rifla, men om å skape rom og tid.

• **Komme tilbake til skyting:** Målet med militær nærkamp er ikke bare å vinne en slåsskamp. Målet er å komme tilbake til en posisjon der du kan bruke våpenet ditt – eller der makkeren din kan bruke sitt. Overgangene er derfor viktige: fra bakken til beina, fra clinch til avstand, fra primærvåpen som ikke virker til sekundærvåpen som gjør det.

I tillegg kommer kniv, bajonett og improviserte våpen. Knivkampen fra Ukraina som jeg beskrev i artikkelen om slagteknikker, viser hvor brutalt og raskt det kan gå når kniver er involvert. Improviserte våpen – hjelm, magasin, feltspade, en stein – er på sin side noe som alltid er tilgjengelig, men som få har trent på å faktisk bruke.

GRUNNLEGGENDE PRINSIPPER

Våpenet er en del av kroppen din. Våpenretensjon handler litt om styrke og mye om kroppsposisjon. Hold våpenet nært, bruk kroppen som skjold mellom våpenet og fienden, smell hjelmen i ansiktet til fienden og bruk hoftene, knærne og beina til å bryte grepet – ikke armene alene. Den som drar i rifla med armene alene, taper mot noen som bruker hofta og kroppen sin riktig. Dette er nøyaktig samme prinsipp som i bryting: kraften kommer fra kjernen. Grunnlaget du har lagt ned med bryting og bakkekamp, er grunnlaget her også.

Rom først, så avtrekk. Alt du gjør med våpenet i nærkamp, gjør du for å komme tilbake til å kunne skyte. Et pipestøt er ikke nødvendigvis et mål i seg selv, det er et middel for å skape tid og rom. Tren derfor aldri våpenteknikker uten å trene det som kommer etterpå: få våpenet til å virke igjen.

Enkelhet under stress. I en reell nærkampsituasjon forsvinner finmotorikken. Det som sitter igjen, er noen få, grove bevegelser som er drillet tusenvis av ganger. Velg få teknikker, og velg teknikker som bygger på det du allerede kan fra slag og bryting. Et

På bildene ser vi gardister fra Hans Majestet Kongens garde utføre nærkamptrening med våpen (Foto: Ole Henrik Henriksen/Forsvaret).

pipestøt skal kjennes som et rett slag. Frigjøring av eget våpen skal minne om stående bryting. Da slipper soldaten å lære noe nytt når det koker.

Respekt for kniv. Forsvar mot kniv er blant det vanskeligste i nærkamp, og mesteparten av det du har sett på film, virker ikke. Tren med markørkniver som setter farge, så oppdager du raskt at du blir kuttet – hver gang. Poenget med treningen er derfor ikke å bli «immun», men å prioritere riktig: kontroller våpenarmen, skap avstand og kom deg til ditt eget våpen.

Vit hvor munningen er. Dette er militær nærkamps særegne sikkerhetsproblem, både i trening og i strid. I trening bruker vi veldig ofte attrappvåpen (treningsvåpen/«blue guns»). I strid må du vite hvor

din egen munning peker mens du ligger i en haug med fienden – for makkeren din står muligens rett bak. Derfor er det særdeles viktig at instruktøren poengterer hver gang munningen peker i feil retning.

SIKKERHET

Denne uken har høyere skadepotensial enn de tre foregående, av den enkle grunn at det er harde gjenstander med i bildet. Bruk beskyttelsesutstyr (tannbeskytter, hansker, og hodebeskyttelse der det er relevant), gjennomfør risikovurderingen på vanlig måte (ORM-malen), og styr intensiteten tydelig. All nærkamptrening skal ledes av sertifisert nærkampinstruktør.

Bla om for forslag til treningsuke

BRYTEPUNKT

«Min påstand er at en soldat nesten aldri havner i ubevæpnet nærkamp.»

Forslag til en treningsuke med fokus på våpenteknikker

MANDAG:

Våpenretensjon og frigjøring av eget våpen

Fokus for dagen: Beholde og ta tilbake våpenet.

Start med statiske drills: makkeren tar tak i rifla forfra og fra siden, og du øver på grep, kroppsposisjon og bruk av hofter for å beholde våpenet og skape avstand. Test ut de forskjellige teknikkene fra håndboken og tilpass dem til din egen fysikk. Øk deretter til dynamiske drills der makkeren får bevege seg, dra og dytte, før dere avslutter med kontrollert oppgavesparring hvor den ene skal beholde rifla i 20–30 sekunder mens den andre prøver å ta den. Ta med frigjøring for de tilfellene der du faktisk har mistet grepet: hvordan komme tilbake til våpenet, og når du heller bør slippe det og gå til sekundærvåpen.

Varighet: 1–1,5 time

Fokusområder: Grep, teknikk og kroppsposisjon.

TIRSDAG:

Våpenet som slagvåpen

Fokus for dagen: Pipestøt og hugg (og det som kommer etterpå).

Etter oppvarming driller du pipestøt og hugg på dukke, i henhold til håndboka for nærkamp. Legg vekt på at kraften kommer fra beina og hoftene, at du beholder grepet gjennom hele støtet, og at du umiddelbart er tilbake i skytestilling etterpå. Sett deretter sammen korte serier: støt – trekk deg ut – anleggsstilling. Avslutt med to–tre runder der dukken blir satt opp rundt et hjørne, og du «tar» hjørnet – pipestøter dukken – klar til avtrekk om nødvendig.

Varighet: 1–1,5 time

Fokusområder: Kraft fra beina, balanse, grep, klar til skudd.

ONSDAG:

Styrke

Fokus for dagen:

Baseøvelser og grepsstyrke.

Baseøvelsene er de samme som i de foregående ukene: knebøy eller markløft, benkpress eller pull-ups, 4x4. Denne uken legger du til grep- og bærestyrke, fordi våpenretensjon avgjøres av hvem som slipper først: farmer's walk, hang i stang og bæring av sandsekk. Legg til rotasjonsøvelser for kjernen. Som før: du skal gå fra økten med mer å gi.

Varighet: 1 time

Øvelser: Knebøy (eller markløft), benkpress (eller pull-ups), farmer's walk, hang i stang, sandsekk, rotasjonsøvelser.

TORSDAG:

Overganger

Fokus for dagen: Fra nærkamp tilbake til skyting.

Dette er dagen som binder de fire ukene sammen. Mot slutten av oppvarming kan du legge inn fallteknikk med våpen, og at du ender i en fungerende skytestilling fra rygg. Dette er åpenbart ikke en god skytestilling, men du vil kunne skyte herfra. På teknikkdelen tar du posisjonene fra brytingsuken – clinch, nedtakning, toppkontroll, guard – og legg til et attrappvåpen i reim. Hva endrer seg? Hvordan kommer du deg fra bunnposisjon til beina uten å slippe rifla? Tips: tren på «get-up» mens du holder våpenet rettet mot fienden. Test ut bruk av primær- og sekundærvåpen på bakken i forskjellige posisjoner. Trekke pistol eller trekke kniv fra forskjellige posisjoner. Drill deretter overgangen fra primærvåpen som ikke virker til sekundærvåpen under press, og overgangen fra clinch til avstand til skytestilling. Legg inn makkertrening: tren på å kontrollere en fiende sammen med makker.

Varighet: 1 time

Fokusområder: Beslutnings-taking, avstandsforståelse, kontroll på munningen, samhandling med makker.

FREDAG:

Kniv, improviserte våpen og sparring

Fokus for dagen: Forsvar mot kniv, bruk av det som er tilgjengelig, og sammensatt sparring.

Start med forsvar mot kniv, med markørkniver eller sprittusj med bred spiss: kontroll av våpenarmen, avstand og veien til eget våpen. Ikke bruk mer enn to–tre grunnprinsipper. Gå deretter over til improviserte våpen: tren på å bruke hjelm, magasin, lykt eller feltspade for å skape rom, og på å forsvare deg mot det samme. Hold intensiteten særdeles lav. «Slow-fighting». Avslutt med lett, sammensatt sparring der våpen er med i bildet: den ene har treningsrifle og den andre prøver å ta den, eller begge starter i clinch med ett våpen mellom seg. Kort, kontrollert og med tydelig intensitetsstyring – dette er ikke dagen for å legge vekt på konkurranser.

Varighet: 1–1,5 time

Fokusområder: Kontroll av våpenarm, egenbeskyttelse, kreativitet under press, intensitetsstyring.

LØRDAG:

Restitusjon og mobilitets-trening

Fokus for dagen: Skadeforebygging og aktiv restitusjon.

Underarmer, hender, skuldre og nakke får mer belastning enn vanlig i en uke med våpen i hendene. Bruk tid på mobilitet i skuldre og øvre rygg, tøy underarmene, og legg inn rolig sykling eller svømming.

Varighet: 30–60 minutter

Fokusområder: Bevegelighet, restitusjon, forebygging av overbelastningsskader.

SØNDAG:

Hvile og våpendrill

Fokus for dagen: Lett aktivitet og refleksjon.

Gå en tur i rolig tempo. Bruk ti minutter på tørrtrening med eget våpen: feilfunksjoner, magasinbytte, overgang til sekundærvåpen. Det er en fin måte å minne seg selv om at nærkamptrening ikke konkurrerer med skytingen – den understøtter den. Reflekter over uken.

Varighet: 30–45 minutter

Fokusområder: Fysisk og mental restitusjon, refleksjon.

Oppsummering

Med denne uken er alle de fire kategoriene fra den første artikkelen dekket: bryting og bakkekamp, slagteknikker, scenariotrening og våpenteknikker. Gjennomfører du de fire ukene, i rotasjon og med en god instruktør til stede, har du det grunnlaget jeg mener trengs for å gå videre mot nivå 1-instruktør. Ingen av ukene gjør deg til en nærkampekspert. Det er antall økter over flere år som gjør det. I en vanlig treningsuke senere kan våpenteknikkene legges inn som det siste kvarteret i bryte- og slagøktene, slik at de aldri blir et eget fag som «vi skal ta senere».

Våpenteknikkene er der de tre andre kategoriene møter virkeligheten for en soldat. Det er der bryting blir våpenretensjon, der slag blir pipestøt, og der scenariotreningen får sitt viktigste spørsmål: Hvordan kommer jeg tilbake til å kunne skyte? Den som kan svare på det med kroppen, og ikke bare med hodet, har lukket hullet som unnskyldningen «jeg bare skyter» lar stå åpent.

Lykke til med treningen! Vi sees i neste utgave av Officersbladet!

PODKAST

Hør intervjuet med Eirik Kristoffersen her!

BFO BEFALER:

Forsvars-sjef Eirik Kristoffersen

Forsvarssjefen mener Forsvaret øver for lite i år.

TEKST & FOTO ØYVIND FØRLAND OLSEN

PS!

Les også tillitsvalgt-spalten (se side 68). Der uttrykker BFO sterk bekymring for konsekvensene ved lav øvingsaktivitet i Hæren.

«Det som er viktig for meg nå er at utviklingen og kompetansen til befalet og offiserene på tropps- og kompaninivå i Hæren går i riktig retning.»

Det er for lav øvingsaktivitet i Forsvaret i 2026. Jeg forventer at det innebærer en økt tilgang på materiell og større lagerbeholdning. Da lukker vi noe av gapet på reservedeler, materiell og ammunisjon.

Det sier forsvarssjef Eirik Kristoffersen i podkasten BFO Befaler. Han var gjest under Arendalsuka i august.

– I 2026 har det vært bevisst å bygge beredskap framfor aktivitet, fortsetter han.

– Betyr det at det blir mer øvelsesaktivitet neste år og framover?

– Vi mener at øvingsaktiviteten i Hæren må opp og pengene må nå ut til bataljonene, kompaniene og til fartøyene slik at de som er i «felt» får øvd. Det som er viktig for meg nå er at utviklingen og kompetansen til befalet og offiserene på tropps- og kompaninivå i Hæren går i riktig retning, slik at de føler seg trygge i sin stilling. Vi er i en tid der vi bør bygge lag, tropper, kompani, fartøys- og flybesetninger.

– Vi andre, i staber og hovedkvarter, bør kanskje øve på en annen måte enn å være på så mange øvingsdøgn i felt, sier Kristoffersen. ■

Eirik Kristoffersen var gjest i BFO Befaler. Her er han sammen med nestleder i BFO Lars Omberg (t.v.) og leder Lars Ullensvang.

Lars Lervik forteller at han ser fram til å bli sjef for Etterretningstjenesten. Fokuset var imidlertid fortsatt på Hæren da han gjestet BFO Befaler.

BFO BEFALER: LARS LERVIK

Sjef Hæren Lars Lervik var gjest i BFO Befaler få dager etter han ble utnevnt til nye sjef for Etterretningstjenesten.

Lervik ble utnevnt til stillingen fredag 7. august.

– Hvorfor ønsket du å bli sjef for E-tjenesten?

– Det grunnleggende er at jeg ønsker å fortsette med å forsvare landet vårt. Etterretningstjenesten legger mye av grunnlaget for norske beslutningstakere, og for at hele Norge skal være i stand til forsvare landet «i dag og i morgen», sier Lervik.

Lervik peker på at Hæren er i rute med å vokse i tråd med langtidsplanen. Det utdannes langt flere befalsskole og offiserer enn på lang tid.

– Vi begynner å få et godt volum med 270 nye befal fra Hærens befalsskole som går rett

ut i strukturen, og det startet 150 nye kadetter ved Krigsskolen nå i sommer.

VIL HA MER AKTIVITET

Selv om Hæren er i utvikling, sier Lervik at det for lite aktivitet, og at nedgangen i aktivitet og øvelser siden 2022, må snus. Han forklarer nedgangen i øvelser blant annet med at Hæren må bygge beredskap.

– Det er likevel en situasjon vi i Hæren ikke er fornøyd med og som vi jobber knallhardt for å gjøre noe med. Aktivitet er med på å bygge beredskap og kompetanse - og det bidrar til trivsel ved at man får mulighet til å bli god i faget sitt, sier Lervik. ■

BFO BEFALER: MAHMOUD FARAHMAND

Mahmoud Farahmand er stortingspolitiker (H) og veteran med fem kontingenter i Afghanistan.

– Forsvaret, veteranene, veteranfamiliene fortjener at vi er ekte, oppriktige og ærlige, sier Farahmand i podkasten BFO Befaler.

Stortingspolitikeren (H) har jobbet i Etterretningsbataljonen, han har krigsskole, befalsskole og fem kontingenter i Afghanistan.

Farahmand var gjest sammen med leder i Befalets Fellesorganisasjon Lars Ullensvang og nestleder Lars Omberg.

I podkasten forteller Farahmand om opplevelsene fra Afghanistan og telefonen fra Forsvaret som førte til ham til til sin første kontingent i landet.

Mahmoud Farahmand (H) har fem kontingenter fra Afghanistan.

– Jeg var tidlig i tjueårene da jeg reiste og jeg angret ikke et sekund på at jeg reiste eller at jeg ble i Forsvaret. Hele min sivile karriere er bygget på det jeg lærte i Forsvaret, sier Farahmand.

– Den innsatsen vi gjorde i Afghanistan var av betydning for oss som enkeltindivider, men også for Forsvaret vårt og nasjonen som en del av en større allianse, fortsetter Farahmand.

Han viser til at det ble knyttet nære vennskap i løpet av tiden i Afghanistan og Forsvaret.

– De opplevelsene vi hadde sammen, de er helt unike og det binder oss sammen. De båndene er viktige å bevare fordi det bare er noen få mennesker som forstår hva vi har stått i sammen. ■

Hør intervjuet med Mahmoud Farahmand her!

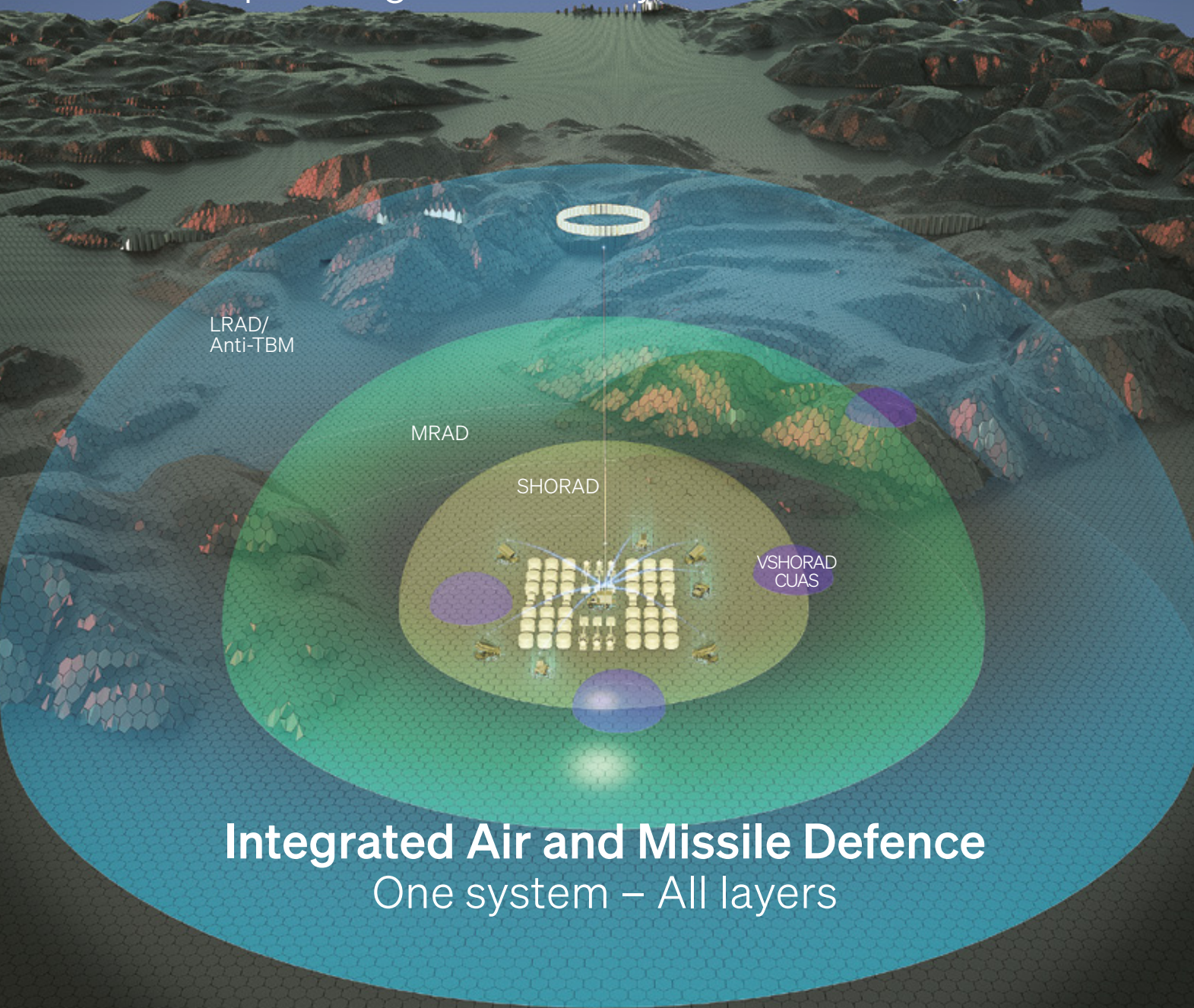

KONGSBERG

Full Spectrum Air Defence

Expanding NASAMS system architecture

Integrated Air and Missile Defence
One system – All layers

NASAMS
Air Defence System

Hvorfor trenger du personforsikring?

Personforsikringer gir deg og dine økonomisk trygghet ved alvorlig sykdom og ulykke. For deg mellom 18 og 60 år, anbefaler vi personforsikringer som gjelder ved både ulykke, sykdom og død. Behovet ditt kommer likevel an på hvilken livssituasjon du er i.

Ønsker du å lære mer om hvorfor personforsikringer er viktig, og hvilke forsikringer du og/eller familien trenger?

Besøk vår hjemmeside via QR-koden, eller ring vårt kundesenter **21 49 59 95**.

BFO Individuell	BFO Partner	BFO Familie
• Ulykke • Krigsrisiko • Kritisk sykdom • Arbeidsuførhet • Dødsfall • Inkluderer 15 timer juridisk bistand per år/per sak hos Solver. Anbefalt for deg uten barn eller felles gjeld.	• Ulykke • Kritisk sykdom • Arbeidsuførhet • Dødsfall For partnere av BFO medlemmer.	• Ulykke • Krigsrisiko • Kritisk sykdom • Arbeidsuførhet • Dødsfall • Inkluderer 15 timer juridisk bistand per år/per sak hos Solver. Anbefalt for deg med barn og/eller felles gjeld.

I samarbeid med

OFFISERSQUIZEN

Perfekt for samhold og moro, enten på vakt, i kasernen eller hjemme.
Officersbladet og Quizgutta presenterer stolt et nytt fast punkt i bladet.

LETT

Quiz-rekrutt

- 1: Hvilken valør hadde medaljene som det norske ishockeylandslaget vant i VM i år?
- 2: I hvilket land ble VM i hockey arrangert?
- 3: Hvor langt fra blinken står man når man skyter i skiskyting?
- 4: Hvilket navn på bare to bokstaver hadde solguden i egyptisk mytologi?
- 5: Hva heter den tyske byen der bilfabrikanten Volkswagen kommer fra?

Ansvarlige Quizmastere:

Alexander Kruse Berg
og Magnus Rebbestad
KONTAKT:
hei@quizgutta.no
www.quizgutta.no

Bli med på utfordringen!

MIDDELS

Quiz-major

- 1: I hvilket år erklærte USA seg som et uavhengig land?
- 2: Hva heter mannen som tidligere var byråd i Oslo og nå er generalsekretær i Norsk Folkehjelp?
- 3: Av de 169 plassene på Stortinget, hvor mange er utjevningsmandater?
- 4: Hva het Norges dommer under årets VM i fotball?
- 5: USA har flest stjerner i flagget. Hvilket land har nest flest, med 27?

Følg Quizgutta på:

- facebook.com/quizgutta
- x.com/quizgutta
- instagram.com/quizgutta
- Quizgutta

VANSKELIG

Quiz-general

- 1: Hva heter området i California der Furnace Creek ligger?
- 2: Denne restauranten finnes i virkeligheten. Hva heter stamstedet til Harry Hole?
- 3: I hvilken filmserie møter vi Daryl Hannah i rollen som California Mountain Snake?
- 4: Hvilken innsjø ligger på grensen mellom Sveits, Østerrike og Tyskland?
- 5: Hva het verdenstreet i norrøn mytologi?

Dyreriket

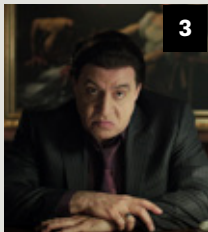
- 1: Hvilket landdyr er raskest i verden?
- 2: Hvor mange hjerter har en blekksprut?
- 3: Hvilket dyr har den lengste drektighetstiden blant landdyr?
- 4: Sant eller usant: Isbjørnens hud er svart!
- 5: Nevn ett av de to pattedyrene som legger egg?

Kong Harald V

- 1: På hvilken dato ble Kong Harald V født?
- 2: Hva het Kong Haralds mor til fornavn?
- 3: Hvor mange olympiske leker deltok Kong Harald i som seiler?
- 4: I hvilket år ble Harald V konge av Norge?
- 5: Hva var Kong Harald Vs valgspråk som konge?

Bildequiz: Hvilken serie?

Fasit

5: Wolfsburg	5: Wolfburg	5: Yggdrasil	5: Nebbduyr eller	5: Alt for Norge	5: Exit
4: Ra	4: Bodensjøen	4: Sant	4: Elefanten	4: 1991	4: Mad Men
3: 50 meter	3: 19	3: Kill Bill	3: Tre	3: Tre - 1964, 1968 og	3: Lillyhammer
2: Sveits	2: Raymond Johansen	2: Schröder	2: Tre	2: Märtha	2: Breaking Bad
1: Bronse	1: 1776	1: Death Valley	1: Gepard	1: 21. februar 1937	1: Breaking Bad
Fasit Quiz-rekrutt	Fasit Quiz-major	Fasit Quiz-general	Fasit - Dyreriket	Fasit - Kong Harald	Fasit Bildequiz -

You know, it's amazing what bombs can do

Første verdenskrig er et grelt eksempel på noe ganske allment, nemlig hvor lett det er å starte en krig, og hvor vanskelig det er å stanse den igjen.

AV **HARALD HØIBACK**, FORSKNINGSSJEF VED FORSVARSHISTORISK MUSEUM

I Norsk soldatbok fra 1923 finner vi følgende optimistiske budskap: «En trøst har vi og det er, at denne krig er den siste». Det er lett å tro at dette trøsteverset ble skrevet om den fryktelige verdenskrigen som hadde sluttet bare fem år tidligere, og som Norge så vidt hadde gått klar av. Men soldatbokens poeng var i grunn det motsatte. Vi må ikke tro at *noen* krig blir den siste. Den krigen boken viser til, og som folk trøstet seg med da den pågikk at skulle bli den siste, var den fransk-prøyssiske krigen i 1870–71. Ingen kunne da forestille seg at det en generasjon senere skulle bryte ut en krig som ble vanvittig mye større.

Om man ikke hadde lært av den fransk-prøyssiske krigen, hvor nær 200.000 soldater falt, måtte man vel lære av den krigen som ble avsluttet i november 1918? Da lå det ti millioner falne igjen på slagmarken, hvor mange var så ille tilredt at de var umulig å identifisere. Og det i en krig hvor historikerne fremdeles krangler om hva man egentlig slåss for. (Dette kan du lese mer om i min nye bok *Første verdenskrig på 200 sider – Krigen som skapte vår verden.*) Men heller ikke den krigen stoppet før man hadde samlet mer enn nok ved til å starte den neste.

«I Norge har vi lenge hatt en trøst om at andre verdenskrig ble den siste krigen, på vårt territorium.»

ET VELMENT RÅD

Første verdenskrig er et grelt eksempel på noe ganske allment, nemlig hvor lett det er å starte en krig, og hvor vanskelig det er å stanse den igjen. Selv om det er mye lettere å starte kriger enn å stoppe dem, bruker de militære staber som regel mye mer ressurser på å planlegge starten enn slutten. Aldri har vel det misforholdet vært større enn under første verdenskrig. Tyskerne hadde filt på sine krigs- og oppmarsjplaner i årevis, men hvordan de skulle få en slutt på krigen hadde de ikke den fjerneste anelse om.

En av veteranene fra første verdenskrig, Winston Churchill, ga derfor et velment råd til alle som går med planer om å starte en krig:

«La oss bli klok av skade. En skal aldri, aldri tro at en krig går glatt og lett, eller at noen som drar ut på den ferden, kan bedømme stormfloden og orkanen han vil møte. Statsmannen som gir etter for krigsfeberen, må forstå at når signalet først er gitt, er han ikke lenger herre over politikken, men slave av hendelser som det er umulig å forutse og kontrollere. [...] Husk alltid, hvor sikker du så er på seieren, at det ikke ville bli noen krig hvis motstanderen ikke trodde at han også hadde en sjanse.»

Dette publiserte Churchill i 1930, og ikke mange årene etter var man i gang igjen. På nytt var det en, også denne gangen i Berlin, som trodde han kunne slippe krigens hunder løs, og fremdeles ha en form for kontroll. På nytt opplevde man at krigen man startet for å løse et problem, ble et langt større problem enn det problemet man grep til våpen for å løse. Om krigens hensikt er å tjene politikken, er krigens natur å tjene seg selv.

STÅR IKKE PÅ VILJEN

Vi trenger ikke å reise så langt i tid heller for å finne en som ikke forstår krigens dynamikk. Under pressekonferansen ved G7-møtet i Frankrike i juni i år kunne president Donald Trump opplyse oss om at: «You know, it's amazing what bombs can do.» Det han snakket om var USAs noe anstrengte forhold til Iran, men endelig hadde amerikanerne fått en president som både kunne og ville løse problemet, en gang for alle. Det var bare å bombe dem. Og om ikke det hjalp var det bare å bombe enda litt mer, og enda litt, om nødvendig.

Noen måneder senere, i august 2026, tok *The Wall Street Journal* til orde for at Trump virkelig fortjener den Nobels fredspris han har tørstet etter så lenge. På det tidspunktet hadde Trump nemlig avsluttet krigen

Den britiske hæren skal ha skutt noe slikt som 170 millioner artillerigranater under første verdenskrig. I snitt kostet hver av dem fem pund, noe som tilsvarer ca. 7500 kroner i dagens pengeverdi. Bomber er altså ingen effektiv problemløser, skriver Harald Høiback Her ser vi en britisk korporal i 1917 i slaget ved St Eloi. Foto: Løytnant John Warwick Brooke via Wikimedia Commons

mot Iran åtte ganger, skrev avisen. Hva mer kan man forlange av en kandidat til fredsprisen. Ni ganger?

EN TRØST FOR NORGE

Hva Putin tenker om sin spesialoperasjon i Ukraina aner jeg ikke, men jeg vil tro at han ikke så for seg en krig med lenger varighet enn Den store fedrelandskrigen. Grunnen til at krigen i Ukraina har blitt så lang minner oss om et annet av krigens paradokser, nemlig at det er forsvareren som starter kriger, som regel. De fleste aggressorer, som Putin, vil nok være mest fornøyd med å få det de ber om uten å tømme statskassa eller ofre en million mann i arbeidsfør alder. Det var

forsvareren, i dette tilfellet president Zelenskyj, som tok beslutningen om å tilby Putin en krig, ikke bare en overgivelse. Det er et tankekors også for oss. Det er ikke sikkert at Putin ønsker en krig med Norge. Kanskje ønsker han noe helt annet. Om vi er i stand til å gi ham en krig i stedet, er et åpent spørsmål.

I Norge har vi lenge hatt en trøst om at andre verdenskrig ble den siste krigen, på vårt territorium. La oss håpe vi får rett, men vi må aldri glemme hvor lett det er å starte enn krig, og hvor vanskelig det kan være å få slutt på den. Om Putin forstår at vi forstår det, og evner å innrette oss etter den kunnskapen, kan det hende han ser en annen vei. ■

Sikkerhetssenteret Rørvik

DEKKSOFFISER / MASKINOFFISER

**UTGÅTT SERTIFIKAT ELLER BEHOV FOR Å FORNYING?
(D1-D5/M1-M4)**

Hos oss kan du gjennomføre alle kursene du trenger i løpet av 14-dager med e-læring. Med Norges råeste simulator er re-treningen blitt en lek.

Ta kontakt:
post@ssras.no
74 39 22 22

SSR - Trening som sikrer liv og verdier
Les mer om oss på ssras.no

